

Johannes Nissen:

Refleksioner ved TFL-gudstjenester i 2010 - 2015

På de følgende sider gengives mine refleksioner over evangelietekster ved TFL-gudstjenester, som er afholdt i perioden august 2010 – februar 2015. For at undgå overlapninger har jeg udeladt et par refleksioner. Der er ikke foretaget nogen egentlig redigering af teksterne, bortset fra rettelser af deciderede fejl, herunder skrivefejl. Det betyder, at der kan forekomme enkelte gentagelser i det foreliggende materiale.

Teksterne har en forskellig længde. Det hænger sammen med, at gudstjenesterne i 2010-2011 havde lidt flere led, og da der er en stram tidsramme for hele forløbet, var der i den periode kortere tid til rådighed for refleksionerne.

I øvrigt skal det bemærkes, at jeg ikke har brugt en mere indholdsbestemt overskrift til de enkelte refleksioner, men nøjes med at anføre selve bibelteksten. Det skyldes, at overskrifter i sig selv er fortolkninger. Når man f.eks. i den kirkelige tradition og i de fleste bibeloversættelser kalder Luk 15,11-32 for ”lignelsen om den fortabte søn”, er det egentlig misvisende. Det ville være mere rammende at bruge udtrykket ”lignelsen om de to fortabte sønner”. Eller endnu bedre: ”Lignelsen om faderen og de to sønner” eller blot ”lignelsen om den gode fader”. Det er faderen, der er den bærende og centrale skikkelse i hele fortællingen.

Matt 20,20-28

Et nøgleord i denne fortælling er tjeneste, og tjenesten er her sat i forhold til magten. Mange kristne mener, at der er tale om en modsætning. Enten magt eller tjeneste. Derfor skal man heller ikke sammenblende kristendom og politik. For kristendommen hører hjemme i det private, eller den personlige sfære. Løsningen er altså en slags magtaskese. Men det er en naiv opfattelse. For magten er et grundvilkår ved det at være menneske. Der er magt i alle medmenneskelige forhold. Og det afgørende spørgsmål er, hvordan man forvalter den magt, man har.

I teksten selv drejer det sig da heller ikke om modsætningen mellem tjeneste og magt, men om en modsætning mellem tjeneste og magtmisbrug. Faktisk bruger Mattæus her et stærkere ord end parallelteksterne. "Folkenes fyrster undertrykker dem", og "stormændene misbruger deres magt over dem".

Men hvad vil det så sige at tjene? I dag har vi måske ikke så let ved at forstå, hvad kristendommen mener hermed. Jan Lindhardt siger med rette, at i Bibelen er det en grundtanke, at den er stor, der tjener – vel at mærke næsten. Når vi i dag bruger ordet "tjene", er det næsten aldrig næsten, men os selv vi mener. Vi har oven i købet gradbøjet den bibelske tanke om, at den er stor, som tjener, til, at den er størst, som tjener mest. Jo mere man kan tilfredsstille sig selv, jo klogere er man. Det er vores målestok for visdom. Derfor er en "vismand" for os også en der har forstand på penge.

Lad os tage et andet eksempel på en fejlagtig forståelse af den bibelske tanke om tjeneste. Vi taler om at være i Guds tjeneste, og nogle vil forbinde det at være i Guds tjeneste med religiøs fundamentalisme, fanatisme og terror. At være i Guds tjeneste betyder at kæmpe for en sag, der koste, hvad det vil – selv andre menneskers liv. I selvmordsterroristens bevidsthed bliver menneskeliv ligegyldige, når det drejer sig om at tjene Gud. Men netop her er der afgørende forskel mellem Jesu forkyndelse og den fanatiske forståelse af at være i Guds tjeneste. I Jesu forkyndelse kan det at tjene Gud ikke skilles fra tjenesten for medmennesket. Det er to sider af samme sag. Gudstjeneste og mennesketjeneste hører sammen: Kærlighed til Gud fører til næstekærlighed. Det er kernen i kristendommen.

Dagens evangelium viser, at Jesu tjeneste rummer en kritik af de gældende magtforhold. Det er også temaet i den indledende salme af Hans Anker Jørgensen. "I kan ikke tjene Gud og Fanden. I må vælge mellem liv og død. I skal ikke tjene på hinanden. I skal dele glæde, sorg og brød".

Kritikken af de gældende magtforhold kommer frem i fodvaskningen. Vi ser her en tjeneste, der vender op og ned på tingene. Herren bliver tjener og tjeneren herre. Ikke nok med det. Jesu tjeneste ses som et forbillede for disciplene. I er også skyldige at vaske hinandens fødder. Kristne skal videreføre Jesu praksis gennem en gensidig tjeneste og ved at give afkald på herredømme over hinanden. Det betyder ikke, at de skal afkald på enhver for magt – for magten er som sagt et vilkår, der hører med til livet. Men de skal give afkald på den undertrykkende magt. I stedet skal magten bruges til at sætter mennesker fri. Som Jesus selv gjorde.

Grundlaget er givet med Jesu egen tjeneste. Det handler en anden af Hans Anker Jørgensens salmer om. "Du satte dig selv i de nederstes sted – du satte dig op mod de stores fortræd – du satte dig ind i de yderstes nød – Du satte dig ud over dødsangst og død. Det er en selvhengivende tjeneste, som ikke bruger magten til at undertrykke mennesker, men i stedet sætter dem fri.

December 2010

Es 9,1-6 og Matt 11,2-6

Adventstiden er forventningens tid. Men hvad vil det sige at "forvente" noget? Det kan betyde flere ting: at regne med, at ønske, at håbe. Ofte forstår vi det i betydningen: at regne med. To eksempler: Det forventes, at julehandlen slår alle rekorder. Eller: når der holdes folketingsvalg, forventer vi, at et parti mister nogle mandater. Ud fra en række prognoser regner vi nemlig med, at valget får et bestemt udfald. I prognosen forlænger vi nutidige tendenser ind i fremtiden. Prognosens forudsætning er, at både vores nutid og fremtid er i vore hænder og kan beregnes og overskues.

Advent handler ikke om at forlænge nutiden ind i fremtiden, men tværtimod om at lade Guds fremtid gribe ind i nutiden og forandre den. Advent udtrykker, at fremtiden er Guds. Derfor er den genstand for håb og ikke beregning.

Forventninger opfyldes ikke altid på den måde, vi regner med. Det kommer til udtryk i de to bibeltekster. Tekstens fra Esajas bruger en række billeder til at udtrykke håbet om noget nyt og radikalt anderledes. Det tyngende åg og stangen over skuldre skal brækkes. De trampende støvler og den tilsølede kappe skal brændes og fortæres af ild. En ny Messias skal fremstå, men det er ikke en, der bruger magt og vold. Herredømmet skal ligge – ikke på den vældige hersker – men på barnets skuldre. Barnet er symbol på det sårbare liv.

I evangelieteksten spørger Døberen, om Jesus er den, som skal komme, eller skal vi vente en anden? Hvad forventede Døberen? Det ved vi ikke helt præcist. Men i hans apokalyptiske tankegang spillede Guds vrede og dom en central rolle.

Det skal bemærkes, at Jesus ikke besvarer Johannes' spørgsmål ved at henvise til en række bibelsteder. Nej, han henviser til erfaringen: "Gå hen og fortæl, hvad I hører og ser". I det svar hentydes til en anden af Esajas' profetier. Det drejer sig om Es 35, som er baggrunden for den kendte salme: "Blomstre som en rosegård". I Es 35 hedder det, at ørken og hede skal fryde sig, ødemark skal juble og blomstre frodigt. Så vidt så godt. Og dog – Es 35 taler også om hævn. Hvad er der blevet af hævn i Jesu forkyndelse?

I Gudsriget er der ingen grusomhed og tilintetgørelse. Gudsriget er i frembrud i det, Jesus gør: Han helbreder mennesker, gør blinde seende, giver de syge styrke, kalder døde til live. Her er noget andet end hævn, dom og vrede. Hævn er forsvundet. Eller rettere: Den er blevet erstattet af forkyndelsen af godt nyt til fattige.

Her op til jul må vi spørge os selv: Hvad forventer vi? Jesus er den, som kommer, men han kommer som en anden. Han er anderledes, end vi forventer. Ved indtoget i Jerusalem – prædikentekst til 1. s i Advent – kommer han ikke som en magtfuld herre på en stridshingst, men han kommer ydmyg og sagtmødig ridende på et æsel. Messias er anderledes, end vi havde ventet og håbet på. "Salig er den, der ikke forarges på mig". Salig er den, der ikke forarges, skønt Messias ikke er en magtfuld hersker, men derimod en, der gør sig til ét med de fattige og nødlidende. Salig er den, der ikke forarges på barnet i krybben og manden på korset.

JN

Matt 8,1-13

Evangelieteksten består af to helbredelser, men faktisk burde man have medtaget den flg. korte fortælling om Jesu helbredelse af Peters svigermor. I Mattæusevangeliets opbygning hører de nemlig sammen. De tre fortællinger belyser, hvordan forskellige mennesker erfarer Jesu frigørende magt. Og hvad er det så for mennesker? Det drejer sig om en spedalsk, en hedning og en kvinde. Det er mennesker, der alle tilhører grupper, som kun havde en meget begrænset ret i det jødiske samfund. De var mere eller mindre udelukkede fra det fælles liv og fra gudstjenesten. Set i det lys siger alle tre helbredelser noget væsentlig, nemlig at Jesus har omsorg for dem, der efter tidens målestok er udstødte, retsløse og uden frelse.

I dag er situationen på mange måder anderledes. Spedalskhed kender vi ikke til hos os, men vi kender til fænomenet social udstødelse. F.eks. blev AIDS-ramte for nogle årtier siden behandlet som spedalske. Sådan er det ikke i samme grad i dag, men sociale udstødelse er ikke helt væk. Og hele tiden bliver nye grupper ramt af social udstødelse. Det gælder i nogen grad de fremmede.

Det er kendetegnende for alle samfund – både de antikke og de moderne – at der er en opdeling mellem privilegerede og ikke-privilegerede. De ikke-privilegerede er dem, der til enhver tid har de færreste materielle og åndelige ressourcer. De har sværest ved at virkeliggøre de værdier, som regnes for grundlæggende i samfundet. Derfor udelukkes de ofte fra det sociale liv. Omvendt med de privilegerede. De har bedre mulighed for at tage del i fællesskabets liv. De befinder sig i magtens centrum, de andre i periferien. De spedalske, de fremmede og kvinderne –som vi hører om i dagens evangelium - var udelukket fra livets centrum. De var f.eks. udelukket fra tempelgudstjenesten.

Men i Jesu liv og forkyndelse vendes der op og ned på centrum og periferi. Ja vi får et helt nyt centrum. Centrum er frelsens midtpunkt. Iflg. en gammeltestamentlig-jødisk forestilling skulle alle jordens folk ved tidernes ende valfarte til Sion. Det er den tanke, som forudsættes i sidste del af prædiketeksten. Her træder Jesus i stedet for templet, og de sidste tider er *allerede nu*. Jesu bordfællesskab med de udstødte, de ikke-privilegerede erstatter tempelgudstjenesten.

Jesus er altså det nye centrum. Men ikke nok med det. Dette nye centrum er altid på vej mod periferien. Den japanske teolog Kosuke Koyama siger det på flg. måde: Jesus udtrykker sin centrale stilling ved at nå til den yderste periferi. Til sidst standser han ved korset. Derfra kan han ikke flytte sig. Han er naglet fast. Dette er den yderste periferis punkt. ”Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig ”. Han er den korsfæstede Herre. Fra dette yderste punkt i periferien opretter han sin myndighed.

Hvis prædiketeksten havde fulgt den naturlige inddeling i Mattæusevangeliet, var den dimension også kommet tydeligere frem. Efter helbredelsen af Peters svigermor fortælles nemlig om Jesu helbredelse af en række andre syge. Og det tilføjes, at det skete for at opfylde profeten Esajas ord ”Han tog vore lidelser, han bar vore sygdomme”. – Det, vi her ser, er, at Jesus som hjælperen også er den hjælpeløse. Hjælperen er så at sige den ”sårede hjælper” (the ”wounded healer” som det hedder hos Henri Nouwen). Han er den, som vandrer sammen med de lidende, og ikke nok med det: han deler deres vilkår. Eller som Koyama siger: I periferien møder vi Jesu myndighed og kærlighed. Hans kærlighed er autoritativ. Det er i periferien, dette sker, ligesom det var i periferien, at Kristi hengivelse og troværdighed kom til udtryk.

Matt 15,21-28

I denne fortælling møder vi en kanaanæisk kvinde, en ulykkelig og hjælpeløs kvinde, der søger at bryde ind i andres fællesskab. Fra sin hjælpeløshed kommer hun anmassende og råber om hjælp. Af hende kan man lære, hvad bøn dybest set er. Den er et nødsskrik.

En bøn er ikke bestemte formuleringer eller rigtige ord. Dem kender kvinden sikkert ikke. Men hun bliver ved at råbe fra sin elendighed: ”Hjælp mig, forbarm dig over mig”. En bøn er altså ikke et bestemt ord, men den er et menneske. *Et menneske er en bøn*. Når et menneske nemlig er ulykkeligt, beder det med hele sin eksistens. Et par tomme hænder, et par syge og vansirede hænder er en bøn om hjælp. Evangelierne fortæller ofte, hvordan syge mennesker i bøn henvender sig til Jesus.

Det er dog ikke blot i pressede situationer, at mennesker er en bøn. I grunden sker det samme overalt, hvor vi møder hinanden. Der ligger en bøn i vores samvær – også selv om vi ikke formulerer det i ord. Overalt, hvor et menneske er sig selv, er det også en bøn, en *bøn om accept, forståelse og kærlighed*.

I begyndelsen af fortællingen er Jesus afvisende. I første omgang vil han ikke høre på denne kvinde, men siger: ”Jeg er ikke sendt til andre end til de fortabte får af Israels hus”. Jesus bruger oven i købet et provokerende billede. Han gør opmærksom på, at det ikke er smukt at tage børnenes brød og kastede det til de små hunde.

Men kvinden lader sig ikke spise af med det. Hun bliver ved at råbe om hjælp. Og det ender med, at Jesus lader sig bevæge. Han bevæger sig ud over grænsen til de elendige. I kraft af kvindens bøn og ved Jesu hjælp nedbrydes det gamle skel mellem jøder og hedninger. Her ser vi i et glimt Gudsrigets nye virkelighed.

Fortællingen slutter med Jesu ord til kvinden. ”Kvinde, din tro er stor. Det skal ske dig, som du vil”. Og hendes datter bliver helbredt. Det nye og overraskende er, at troen findes dér, hvor man mindst af alt skulle vente det – ikke blandt de rettroende jøder, men udenfor – blandt de ikke-privilegerede. Jesus lader sig bevæge ud over de grænser, rettroenheden sætter op.

Det, der frem for noget andet karakteriserer denne tekst, er bevægelighed. Jesus er selv i bevægelse. Han, der er centrum – frelsens midtpunkt – er på vej mod dem, der er i periferien. Og troen er en tro i bevægelse.

Gud er en Gud, der overskrider grænser, ja går helt derud, hvor Gud ikke skulle være. Fastetiden begynder med, at Jesus må tage ud i ørkenen, intethedens sted, hvor Gud ikke er. Den fortsætter med denne fortælling, hvor stedet er hedningeland, hvor Gud heller ikke skulle være – og hvor der heller ikke skulle være tro – men hvor han alligevel er, og hvor han skaber nyt: smulerne forvandles til livets brød. Senere hører vi om andre steder præget af intethed og død (dæmonbesættelse) og til sidst kulminerer det hele med lidelsen og døden, hvor Gud ikke skulle være, men hvor han alligevel er, og hvor han forvandler døden til livet.

Luk 1,26-38

Inden for kunsten finder vi mange billeder af Maria som den uberørte og overjordiske kvinde med det glatte træk og det gyldne hår. Billedet af den uberørte Maria er formodentlig opstået, fordi man ville understrege, der ikke var noget seksuelt mellem de to, englen Gabriel og Maria.

Men uberørthed omfatter meget mere end det seksuelle. Ja det at være uberørt er vel i virkeligheden ikke et særligt positivt begreb. Tænk at være uberørt af livet, af andre mennesker, deres glæde eller sorg. Vi kan indimellem fristes til at gemme os væk, grave os ned, så ingen kan nå os og røre ved os. Vi fristes til at vælge uberørtheden, at blive uden for livet, at holdet livet på afstand. Til ikke at risikere noget. Men det er jo kun, når nogen kalder på os, at vores liv forandrer sig. Eller når vi kalder på nogen. Rører ved nogen, at verden forandrer sig

I dagens tekst bliver Maria netop kaldt på, så hendes liv forandrer sig. Og hele verden forandrer sig. Maria lader sig berøre af det himmelske. Gud griber ind i menneskers tilværelse og skaber nyt. Den Maria, vi møder i teksten, er ikke den uberørte, overjordiske kvinde med det gyldne hår, men langt snarere en ung, fattig kvinde.

Maria bliver i teksten kaldt for Herrens tjenerinde. Som regel forbinder vi hende med den ydmyge og uværdige og med den undrende. Men begrebet ydmyghed kan let misforstås – som en abstrakt beskrivelse af menneskets situation over for Gud. Faktisk skal ydmyghed her forstås meget konkret. Maria hører virkelig til blandt de fattige og udstødte, dvs. den gruppe mennesker, der ikke tæller noget i menneskers øjne, og som ikke har nogen præstationer at fremvise over for Gud.

Det er netop over for *disse* mennesker, Guds nyskabende kraft forkyndes. ”thi for Gud er intet umuligt”. Det er den *slags mennesker*, der hilses med ordene ”Du benådede”. Her spiller Marias menneskelige egenskaber ingen rolle. Hele vægten ligger på Guds handling. Ordet nåde er vigtigt. Hos Lukas betegner det først og fremmest Guds nyskabende og befriende handling.

Det er tankevækkende, at ved undfangelse, fødsel og opstandelse lyder ordene fra englen til dem, der føler sig overvældet af alt det nye der sker: ”Frygt ikke”. Først var det Maria i huset, senere var det hyrder på marken og til sidst var det kvinder ved graven, der fik forkyndt, hvad budskabet fra Gud handler om til enhver tid og til ethvert menneske: Frygt ikke. For I har fundet nåde hos Gud.

Maria Bebudelsesdag handler om, at Gud griber ind, berører menneskers tilværelse og skaber nyt. Gud rører os og drager os ind i sit fællesskab. Det er også den tanke, som kommer til udtryk i Joh 1,1-3, som er dagens episteltekst, der vil blive læst ved afslutningen af vores gudstjeneste.

I en ny diakonialsalm af Johannes Johansen hedder det (Tillægget 778, v. 1)

Rør ved vort hjerte, vor mund, vore hænder

Med din almægtige skabende Ånd.

Jesus, som dybet i hjerterne kender,

Læg på vort hoved din kærlige hånd

Luk 19,41-48

De tekster, vi prædiker over i kirken, har som regel flere temaer. Det gælder også denne tekst til 10. s. e. Tr. her. I det vil jeg sætte fokus på et af dem, som er angivet ved de ord, Jesus siger i forbindelse med tempelrensningen: "Mit hus skal være et bedehus, men I har gjort det til en røverkule".

I eftersommeren for to år siden var der en meget intens debat i kirke og samfund. Debatten skyldes, at politiet i midten af august ryddede Brorsøns kirken for nogle irakere, der havde søgt asyl i kirken. Aktionen fremkaldte mange modsatrettede reaktioner. En større gruppe af præster og teologer rejste således kritik af myndighedernes håndtering af sagen. De protesterede imod det, de opfattede som politiets og myndighedernes krænkelse af kirkerummet. I en erklæring skrev de bl.a. at "kirken er et særligt rum til gudstjeneste og bøn, og det skal respekteres som sådan". Mange af dem henviste i den forbindelse netop til Luk 19,41-48, som var en af prædiketeksterne i disse uger. Andre præster var lodret uenige. De gjorde gældende, at kirkeasylet er udtryk for en sammenblanding af religion og politik.

På et punkt kan de to parter sikkert blive enige, nemlig i forståelsen af, at kirken er et bedehus, men der hører enigheden så også op. For hvad ligger der i det udsagn? Hvilken sammenhæng er der mellem det, der sker i kirkens rum, og det, der sker udenfor – i samfundet? Har bøn og politik noget med hinanden at gøre? De, der forsvarer kirkeasylet, vil som regel sige ja; de andre vil sige nej.

Alle vil formodentlig være enige om, at bøn er en individuel personlig ting. Men spørgsmålet er, om den rummer noget mere. Har bønnen betydning for mit liv i samfundet? Dagens tekst lægger op til at se en sammenhæng mellem bøn og samfundsansvar. Med sin handling angriber Jesus selve nerven i magthavernes (især saddukæernes) magtposition. Hos dem var gudstjenestelivet blevet omklamret af økonomiske og politiske interesser. Jesus gør op med kræmmermentalitet og grådighed.

Interessant nok er den gammeltestamentlige tekstlæsning til denne søndag hentet fra 5 Mosebog. Det drejer sig om israelitternes grundbekendelse. "Hør Israel. Herren er en". Derfor læser vi også i GT om, hvordan Moses kritiserer dyrkelsen af tyrekalven. Jesu opgør med kræmmermentaliteten og grådigheden svarer til Moses' kritik af israelitternes dyrkelse af tyrekalven. På samme måde siger Jesus "Ingen kan tjene to herrer. Han vil enten hade den ene og elske den anden... I kan ikke tjene både Gud og mammon".

At bønnen har betydning for vores samfundsliv, viser sig også, når man ser på bønnens forskellige former. Ofte har man regnet med fem forskellige former. Den første form er klageråbet eller nødskriget. Det er bønnens fødested. Den anden form er bede-bønnen, det at man beder om en bestemt ting. Den tredje form er takkebønnen, det at man takker Gud for hvad han har gjort. Den fjerde form er lovprisningen. Og den femte form er forbønningen.

Især bønnen som klageråb og som forbøn viser, at bønnen ikke kun handler om mit gudsforhold, men er forbundet med det liv, vi lever i verden. Bøn og handling hører sammen. Det ser vi også i dag. Lige i øjeblikket er fokus ikke så meget på kirkeasylet, men mere på sultkatastrofen på Afrikas Horn. Og derfor vil vi også ved denne gudstjeneste samle ind til Folkekirkens Nødhjælp. Det er ikke nok, at vi beder til Gud om en vej ud af nøden. Vi må også selve gøre noget.

I begyndelsen af dagens tekststykke hører vi, at Jesus græder over byen og siger. "Vidste blot også du på denne dag, hvad der tjener din fred". Bøn og Guds fred hører åbenbart sammen for Jesus – ikke kun som en indre fred i hjertet hos den bedende, men også som en levende og stærk kraft i det samfund, der kender sin besøgstid.

Vores gudsforhold er forbundet med vores forhold til vore medmennesker. Guds hus er ikke en røverkule. Den er et bedehus. Et gæstfrit hus åbent for alle.

Luk 22,24-32

Faste betyder, at man giver afkald på forskellige ting. Fænomenet er ikke begrænset til kristendommen. Faktisk kendes fasten fra de fleste religioner. Af religiøse grunde er man afholdende i forhold til mad og evt. også drikke. I de seneste årtier er faste også blevet almindeligt i en helt sekulær sammenhæng. Det drejer sig om at spege sit legeme for at man kan forøge sin velvære på længere sigt. Målet er ofte individualistisk. Det handler om at forbedre sit eget jeg.

I kristen sammenhæng kan fasten ikke forstås på en individuel måde. Tværtimod lægger kristendommen vægt på, at man i stedet for at fokusere på sig selv retter opmærksomheden mod de andre. Faste betyder, at man tager ansvar og hjælper medmennesket – især de svageste, jf. Folkekirkens nødhjælps fasteindsamling.

Dette fokus mod de andre er også kernen i teksten til i dag. Teksten handler om at give afkald på viljen til magt, afkald på magtstræb. Lige forinden har Lukas fortalt om nadverens indstiftelse. Det sætter tingene i relief. Jesus har lige sagt, at han sætter sit liv til for deres skyld. Og nu er disciplene så kommet i strid om, hvem der er størst. Hvilken kontrast! Disciplene sidder til bords med Guds søn og forråder ham. De modtager kærlighedens måltid og diskuterer, hvem der er størst.

Jesu svar på den indbyrdes strid er en henvisning til de forhold, som gælder i verden: ”Folkenes konger hersker over dem, og de, som udøver magt over dem, lader sig kalde velgørere”. Ordene rejser flere spørgsmål, bl.a. om brug og misbrug af magt.

Hvad er forskellen på brug og misbrug? Det spørgsmål melder sig gang på gang i det moderne samfund. Hvornår ”bruger” politikerne deres magt? Hvornår misbruger de den? Hvornår bruger læreren sin magt? Hvornår misbruger han den? Hvornår bruger forældrene deres magt over barnet? Hvornår er der tale om misbrug? Det er ikke altid lige let at trække den linje. Men det gælder i hvert fald: Jo større magt, jo større forpligtelse, jo større ansvar. Mange kristne er af den opfattelse, at kirke og magt ikke har noget med hinanden at gøre. Men det er en naiv opfattelse. For i enhver medmenneskelig relation er der en eller anden form for magt.

I evangelieteksten gør Jesus gældende, at der blandt disciplene skal være andre forhold end udenfor. ”Sådan skal I ikke være”. En bedre oversættelse ville være: ”Sådan er det ikke hos jer”. Her siges det helt klart, at hjælp og tjeneste ikke må være udtryk for herredømme. Tværtimod skal den, der hjælper, frivilligt indtage en position, der er ringere end den, der modtager hjælp.

I teksten stilles to former for magt og tjeneste over for hinanden. På den ene side har vi den fromme herskersyge, der altid er parat til at bedyre, at man kun vil herske ved at tjene. Og på den anden side er den ægte tjeneste, hvor man ikke vil være herre over andres tro, men medarbejder på deres glæde – som Paulus siger et sted. I den nye tjenesteform fremhæver man ikke sig selv på de andres bekostning: Den nye form har sit grundlag i Guds kærlighed.

Kunsten er ikke at få mennesker til at føle sig mindre. Det er en udbredt kunst hos dem, der hersker. Det kan endda være en kunst, der er drevet til fuldkommenhed i familierelationer og ægteskaber. Kunsten er den stik modsatte: at få mennesker til at føle sig større. Det var netop det, Jesus gjorde, da han var iblandt mennesker som den, der tjente dem.

Jesu tjeneste rummer også en kritik af de gældende magtforhold. Det ses klart af fodvaskningen. Det er en tjeneste, der vender op og ned på tingene. Herren er blevet tjener og tjeneren herre. Hvad mere er: den tjeneste ses som et forbillede for disciplene: I er også skyldige at vaske hverandres fødder. For det var et

forbillede, jeg gav jer, for at I skal gøre, ligesom jeg har gjort ved jer (Joh 13,13-14). De kristne skal videreføre Jesu praksis gennem en *gensidig* tjeneste og ved at give afkald på herredømme over hinanden. De skal ikke give afkald på magten – for magten er nu en gang det vilkår der hører til at leve sammen. Men de skal give afkald på undertrykkelsens magt. Magten skal i stedet bruges til at fri-sætte mennesker. Jesu egen tjeneste er en selvhengivende tjeneste, der ikke bruger magten til at undertrykke mennesker, men til at sætte dem fri.

JN

Luk 1,46-55

”Noget for noget”. Sådan lyder en udbredt talemåde. Det synes ligefrem at være en regel, der sætter sig igennem i mange af livets forhold. Lad os som eksempel tage den personlige medmenneskelige relation. Hvis jeg giver dig en gave, så må jeg til gengæld regne med, at jeg også får en gave fra dig. Denne regel om gengældelse sætter også sit præg på samfundslivet. Ja, faktisk synes den at blive toneangivende i nutidens socialpolitik. Vi får at vide, at der er alt for mange, der lever på kontanthjælp og overførselsindkomst. Det kan velfærdssamfundet ikke bære. Derfor er der et krav om, at de må yde noget til gengæld. Altså: Noget for noget.

En lignende tankegang møder vi i de fleste andre samfund. Og den satte også sit præg på Jesu samtid. Set i det lys er evangeliets budskab revolutionerende. For her bliver ”noget for noget” erstattet af ”noget for intet”. Eller man kunne sige ”nåde for intet”. Og det er præcis den tankegang, der kommer til udtryk i Marias lovsang. Lovsangen handler om en guddommelig nåde, der møder mennesket i dets ringhed.

Maria kaldes ”ringe tjenerinde”. Det er et udtryk, som vi tit får gal ti halsen. Vi forbinder det med noget særligt fint, en ydmyghed – ja næsten noget åndeligt. Men den ringhed, der her er tale om, er ikke sådan en abstrakt beskrivelse af menneskets forhold til Gud. Udtrykket har et ganske konkret indhold. Det drejer sig om, at Maria hører til blandt de fattige og udstødte, dvs. den gruppe mennesker, der ikke tæller i andre menneskers øjne, og som ikke har noget at fremvise over for Gud.

På Maria Bebudelsesdag ser vi frem mod Jesu fødsel 9 måneder senere. Ved den begivenhed vendes der op og ned på tingene. Og det var også tilfældet med bebudelsen. I den kirkelige tradition er vi så vant til at høre det, at vi har svært ved at forstå rækkevidden af, at Gud valgte en fattig kvinde til at føde messias. Og så kom hun det forkerte sted fra – fra udkants-Israel. ”Kan noget godt komme fra Nazareth?”, spørger Natanael i Johannesevangeliet. Nej, vel? - Det var en udfordring for de rigtige jøder i Jerusalem, at Gud skulle vælge en kvinde fra det foragtede Galilæa.

Det var den forkerte kvinde og det forkerte sted, og det, han sagde, var alt sammen forkert i forhold til det, man forventede. Til gengæld var det, Maria sagde i slutningen af lovsangen, rigtigt. Gud har ”splittet dem, der er hovedmodige i deres hjertes tanker, han har styrket de mægtige fra tronen, og han har ophøjet de ringe; sultende har han mættet med gode gaver, og rige har han sendt tomhændede bort”

Guds nyskabende kraft bliver forkyndt over for fattige, foragtede og udstødte. For, som det bliver sagt ved bebudelsen, i den tekst, der står umiddelbart forud for dagens evangelietekst ”Intet er umuligt for Gud”. Her spiller Marias menneskelige tanker ikke nogen rolle. Hele vægten ligger på det, Gud gør. Han splitter de hovmodige, styrter de mægtige fra tronen, ophøjer de ringe og mætter de sultne. Det er Guds befriende nådeshandling. Det er ”nåde for intet”.

På Maria Bebudelsesdag er epistlen til 2. tekstrække hentet fra 1. Korinterbrev kap. 1. Navnlig i slutningen af denne tekst møder vi en understregning af ”nåde for intet”. Jeg vil slutte med at læse denne tekst – her i Seidelinernes oversættelse – fordi den er stærkere end 1992-oversættelsen. Og jeg tillader mig at føje en enkelt glose til, nemlig søster. 1 Kor 1,26-28 lyder da således:

”Se dog på hinanden, brødre (og søstre) – hvem er det, Gud har kaldet? Der er ikke mange af jer, der efter verdens målestok kan regnes til de vise, de mægtige, de betydelige. Nej, dem denne verden regner for tåbelige, har Gud udvalgt for at latterliggøre de vise, dem verden regner for svage, har Gud udvalgt for at latterliggøre magten, og dem verden regner for ubetydeligt eller slet ikke regner, dem har Gud udvalgt. Han har udvalgt det, som ingenting er, for at styrte det, som er noget, for at intet dødeligt menneske skal have noget at prale af over for Gud”.

Alt det, vi forstår ved mægtigt, stærkt og sikkert, bliver ringe, svagt og usikkert. Alt det, vi forstår som svagt og forkastet, bliver udvalgt og velsignet. I den salme, vi skal synge under nadveruddelingen hedder det. ”Fattig kom du til jorden ned, adled armod og usselhed, fattig du gjorde dig med flid, rige blev vi til evig tid. O Gud ske lov”.

Efter vor målestok var det for fattige, at han lod sig føde af Maria af Nazareth. Det var for fattige, at han blev født i en stald. Det var også for fattige, at han omgikkes alle de foragtede, og at han døde på et kors – omgivet af forbrydere. Men den fattigdom begyndte altså med undfangelsen, og dens mening var, at vi aldrig skal føle os forladt i vores fattigdom, uanset hvad den består i.

I Marias lovsang og i Paulus’ ord til korinterne er ”noget for noget” blevet afløst af ”nåde for intet”. Denne nåde er befriende og nyskabende. En frigørende nåde. Det er det glædelige budskab om Gud, der sætter pris på det prisgivne og rejser mennesker til ny værdighed.

Joh 17,1-11

I tiden mellem påske og pinse er en lang række af folkekirkens prædikentekster hentet fra Johannesevangeliets afskedstaler. Og det er ikke altid de letteste tekster. Heller ikke dagens tekst, som er prædikentekst til i morgen, 5. s. e. påske.

Hvad handler dagens evangelium om? Den handler om to ting, nemlig om bøn og om mission. Teksten handler om bøn. Det drejer sig om Jesu sidste bøn – som han beder, da han lige før sin død tager afsked med disciplene. Ofte kalder man Joh 17 for ”Jesu ypperstepræstelige bøn”. Ordet er valgt, fordi Jesus her ses som vores stedfortræder. Men det er alligevel ikke nogen særlig god betegnelse, for ordet ”præst” bliver slet ikke brugt i teksten. Det gør derimod ordet ”sendelse”. På græsk hedder det ”apostellein”. Ordet forekommer en række gange, og derfor ville det være mere præcist at tale om Joh 17 som Jesu apostolske bøn, altså en missionsbøn.

En af de svære ting ved denne prædikentekst er, at den slutter temmelig abrupt – nærmest midt i en tankegang. Midt i Joh 17 hører vi om disciplenes sendelse. ”Ligesom du har udsendt mig, har jeg også udsendt dem til verden”. Og i slutningen af kap. 17 møder vi de berømte ord om, at verden må komme til tro. ”Ikke for dem alene beder jeg, men også for dem, som ved deres ord tror på mig, at de alle må være ét, ligesom du Fader i mig, og jeg i dig, at de også må være i os, for at verden skal tro, at du har udsendt mig”. Denne del af kap. 17 er i øvrigt prædikentekst til næste søndag.

Det er vigtigt, at vi får disse perspektiver med, for ellers er der nogle formuleringer, vi let kan få galt i halsen. Jeg vil tage to eksempler. Det ene eksempel er ordet ”verden”. I slutningen af vores prædikentekst hører vi: ”Jeg beder for dem, ikke for verden beder jeg”. Det er et udsagn, der nok kan vække undren. For hvorfor beder Jesus ikke for verden? Har verden ikke brug for det? Eller er det fordi ordet ”verden” kun bruges negativt i Johannesevangeliet?

Det indtryk kan man godt få en del steder i Johannesevangeliet. Men faktisk bruges ordet mere nuanceret. I Prologen ses verden som Guds skabelse, og midt i Joh 17 – efter prædikenteksten – står der: ”Jeg beder ikke om, at du skal tage dem ud af verden, men at du vil bevare dem fra det onde”. Der er åbenbart forskel på verden selv og det onde i verden.

Men det glemmer vi sommetider. Hos nogle kristne bliver verden nærmest identisk med det, man kalder ”tidsånden”, og det er slet ikke positivt ment. Tidsånden er alt det negative: smålighed, nydelsessyge, grådighed, selvtilstrækkelighed, overfladiskhed osv. Men man glemmer, at kristne skal leve i verden, og at det kristne håb består i, at verden skal forvandles, verden skal komme til tro – som det hedder i slutningen af kapitlet.

Et andet vanskeligt ord er ordet ”herlighed”. I bønnen forudsiger Jesus sin død på korset og kalder denne død en afsløring af Guds herlighed. ”Herliggør din Søn, for at Sønnen kan herliggøre dig”. Det er den mærkeligste herlighed, verden nogensinde har set. For er det ikke netop så langt fra den herlighed, som det overhovedet kan være? For os ser herlighed anderledes ud. Den ligner i hvert fald ikke en mand, der hænger på et kors.

Men ikke desto mindre er det evangeliets påstand, at vi ser Guds herlighed på korset – midt i smerten. Her – midt i lidelsen – finder vi Gud. Her bliver himlen åbnet for os i et glimt. Hvis den tanke er rigtig, og det påstår evangeliet til i dag, så betyder det, at vi må vende blikket og lede efter glimt af Gud og hans herlighed helt andre steder, end vi ellers går og tror. Det har konsekvenser for den måde, vi som kristne ser på verden og for den måde, vi forstår missionen på. Vi må finde og have øje for Guds herlighed i det små. Vi kan finde Kristus og se ham i ethvert sårbart og skrøbeligt menneske.

Jesu bøn, som vi møder i dagens evangelietekst, er ikke kun en missionsbøn. Den er også – ja først og fremmest - en kærlighedens bøn. Det ser vi tydeligst i slutningen af kapitlet. Her beder Jesus om disciplenes og verdens enhed. Og der henvises direkte til kærligheden. Hvorfor? Fordi kærligheden forener, og kun kærligheden er i stand til at forene på den måde. Som Gud og Faderen er ét, sådan er alle dem, Gud har givet ham, ét, og kærligheden samler os alle og holder os evigt fast. – Jf. også den salme, vi om lidt skal synge: ”Nu bede vi den Helligånd, at sammenknytte os ved troens bånd”.

Det er ikke tilfældigt, at Jesus et andet sted i afskedstalerne siger: ”Større kærlighed har ingen end den at sætte sit liv til for sine venner. Vi møder her kærligheden, der ikke søger sit eget. Den kærlighed, der som yderste konsekvens vover livet for dem. Sådan er den Jesus, der beder stedfortrædende for sine disciple.

JN

Luk 13,1-9

Nogle prædikentekster er sværere at forstå end andre, og til den kategori hører utvivlsomt denne prædikentekst til 21. s. e. Tr. Omvendt kan man sige, at teksten handler om nogle forhold, som vi egentlig kender alt for godt.

Der er mange nutidige paralleller til de to begivenheder, som omtales i første del af teksten. Som parallel til omtalen af tårnet i Siloa kan man henvise til de naturkatastrofer, som pludselig kan ramme forskellige steder på jorden. For ikke mange år siden havde vi således en af de største i nyere tid, tsunamien i Sydøstasien. Vi hører også i teksten om menneskeskabte katastrofer: nogle galilæere som bliver skånselsløst mejet ned af Pilatus. Det får en til at tænke på den vanvittige handling, som nordmanden Breivik foretog sidste sommer.

Den slags begivenheder rejser spørgsmålet om forholdet mellem skyld og skæbne. Hvorfor er der nogen, der tilsyneladende tilfældigt rammes af lidelse og ulykke. Er det, fordi de på en eller anden måde alligevel har pådraget sig skyld? Eller er det, fordi der er kollektiv skyld, som de har overtaget. Mange i nutiden beskæftiger sig med forholdet mellem skyld og skæbne. F.eks. kan man inden for nyreligiøse bevægelser møde den tanke, at alle mennesker høster, som de sår (karmaloven). Inden for den aktuelle sundhedspolitik møder vi tanken om, at vi bør leve på en bestemt måde, hvis vi vil undgå at blive syge og dø i utide. Og inden for sjælesorgen ved vi, at mange mennesker er optaget af spørgsmålet, om der er en sammenhæng mellem vor måde at handle på og så sygdom og død.

Går vi tilbage til det gamle Israel, beskæftigede man sig også her indgående med spørgsmålet om skyld og skæbne. Den gammeltestamentlige læsning til 21. s. e. Trin er hentet i Ezek 18,1-4, og her ser vi det skred, der er i den israelitiske opfattelse af tilværelsen. ”Fædrene spiser sure druer, og sønnerne får stumpe tænder”. Ezekiel gør op med tanken om, at forældrenes synder nedarves til børnene. I stedet sættes tanken om individuel skyld. Men Ezekiel-teksten anviser ikke nogen klar vej ud af dilemmaet.

Som indledningssalme har jeg valgt ”Nu falmer skoven”, og det af to grunde. For det første er det en efterårssalme. For det andet er der noget i teksten, som rummer et opgør med den uafvendelige skæbnetro. For mange år siden havde programsekretær ved Danmarks Radio, Mogens Hansen, en samtale med en dansk buddhist, og samtalen blev indledt med salmen ”Nu falmer skoven...”. Buddhisten gav i samtaleens løb udtryk for, at salmen på mange måder var smuk, men der var to linjer, han ikke kunne gå med til, nemlig følgende linjer: ”Da høste vi som fugle nu, der ikke så og pløje”. I buddhismen kan et menneske nemlig ikke høste uden at have sået, hverken her eller hisset. Her findes med andre ord intet uforskyldt, og det hænger sammen med, at der i buddhismen ikke findes nogen Gud. Alt, hvad der sker mennesket, er en følge af dets egne gerninger. Når det kommer til stykket, findes der intet, som har anden årsag. I virkeligheden er mennesket sin egen skæbne.

I buddhismen er alle ting dybest set selvforskyldt. I kristendommen er det anderledes. Her er alt dybest set gave (eller nåde). Derfor hedder det også i salmen: ”Ham takke alle vi med sang for alt, hvad han har givet”. Alt hvad han har givet – det er i kristendommen hele tilværelsen.

I evangelieteksten ser vi, at Jesus netop giver sig til at polemisere mod opfattelsen af en sammenhæng mellem skyld og skæbne – en tanke, som farisæerne havde overtaget. Jesus afviser nemlig den forenklede tanke, at en ulykkelig død skulle være straf for individuelle synder. Også i andre tekster afviser Jesus, at der skulle være en entydig forbindelse mellem skyld og skæbne. Det gælder f.eks. i fortællingen om den blindfødte i Joh 9. Jesus bliver her spurgt, om det er manden selv eller hans forældre, der har syndet. Jesus svar er: Hverken han selv eller hans forældre har syndet, men det er, for at Guds gerninger skal åbenbares på

ham. Og videre siger Jesus, at de gerninger, som Gud vil have gjort, skal gøres nu – mens det er dag. Og så helbreder han manden. Kærlighedens gerninger kan ikke udsættes.

Tilbage til Lukasteksten. Hvad sætter Jesus i stedet? Det er måske knap så tydeligt. Først bruger han disse hændelser til at advare tilhørerne. De kan alle omkomme på samme måde, hvis ikke de omvender sig. Men det er ikke sådan, at de, der rammes af ulykkerne, er *større* syndere end andre. Nej, Jesus radikaliserer skyldbegrebet: alle er skyldige og risikerer at dø. Og det vigtige er nu, at evangelieteksten slutter med et markant ord om tålmodighed og tilgivelse.

Det sker ved hjælp af lignelsen om bonden, gartneren og figentræet. Bonden vil have træet hugget om, fordi det ikke bærer frugt, men gartneren vil give det en chance endnu: Han vil passe og pleje træet et år for at se, om der ikke kommer frugt. Evangeliet slutter således med et markant udsagn om tilgivelse. Skylden er ikke noget uafvendeligt. Angsten skal ikke få os mennesker til at blokere. For den, der tør leve og risikerer at blive skyldig, er der stadig nye chancer.

Mens man i karmaloven er optaget af sammenhængen mellem skyld og skæbne - mennesker høster, som de sår - så er det helt anderledes med en tilværelsesforståelse baseret på tilgivelsen. I karmaloven er mennesket dybest set sin egen frelser. Den kristne kærlighed, tilgivelse og nåde kommer ikke fra mennesket selv, men udefra, fra Gud. Det afgørende i kristendommen er, at tilgivelsen skænker en helt ny begyndelse.

Nådens tid er her og nu.

JN

Joh 5,17-29

November måned er på mange måder trist og dystert. Det er ingen tilfældighed, at en del mennesker rammes af depressioner i den mørke tid. Stemningen er også anslået ved den salme, vi indledte gudstjenesten med: ”Dybt hælder året i sin gang”.

Evangelieteksten hører til 24. s. e. Trin, som er den søndag, hvor vi fejrer overgangen fra døden til livet. Det kan man ganske vist sige, at vi gør hver søndag, men i dag bliver der sat særligt fokus på temaet. Overgangen fra døden til livet er også temaet for evangeliet 1. tekstrække. Her fortæller Mattæus først om en kvinde, der bliver helbredt fra sine blødninger, og dernæst om synagogeforstanderens datter, der var død, men som blev opvakt.

På mange måder følger kirkeåret naturens rytme. Her i november måned nærmer vi os kirkeårets afslutning. Ikke blot naturen virker trist og dystert; det gør også mange af prædikenteksterne. De handler om verdens ende, om genkomsten, om dommedag og om det evige liv. Blikket rettes uvilkårligt mod fremtiden – ikke mindst stilles spørgsmålet, hvad der sker på den anden side døden.

Med Joh 5 er det anderledes. Ord, som vi almindeligvis forbinder med fremtiden, bliver her til nutid: Dommen, opstandelsen og det evige liv er noget, der sker allerede nu: ”Den, der hører mit ord og tror ham, som har sendt mig, *har* evigt liv og kommer ikke for dommen, men *er gået over* fra døden til livet” – hedder det i et markant udsagn.

Vægten ligger med andre ord på nutidsperspektivet. Eller sagt på en anden måde: hver dag er den sidste tid. Derfor er hver time og hvert øjeblik af uendelig stor betydning. Men Jesu dom er samtidig en overraskende dom, for det, der følger efter, er ikke en straf, men en frikendelse til en ny begyndelse. *Jesus dømmes til livet.*

Således handler teksten først og fremmest om det liv, vi lever her på jorden, her og nu – uden at det andet liv frakendes betydning. Det er nemlig vigtigt, at vi fastholder, at det evige liv både er her og nu og noget, som kommer i fremtiden. I slutningen af evangelieteksten fastholdes vi på fremtidsperspektivet.

Hvis vi tror, at det evige liv og opstandelsen kun er noget, der hører fremtiden til, bliver vi korrigeret gennem dagens tekst. Det samme gælder, hvis vi omvendt mener, at liv og opstandelse ”kun” hører denne tid til. Her gælder et både-og.

Undertiden taler man om den store død og den lille død. Den ”store” død er den biologiske død. Det er den død, der betegner livets afslutning. Den ”lille” død er den død, som vi alle kan opleve midt i livet. F.eks. kan man møde udtrykket: ”Jeg er fuldstændig død indvendig”. Selvom et menneske lever, kan det være dødt i åndelig henseende.

Denne overgang fra død til liv – før den definitive død – bliver ofte tematiseret i de bibelske tekster. Umiddelbart forud for dagens prædikentekst hører vi således om den lamme ved Betesda dam, som har ligget syg i en årrække, ikke mindre end 38 år. Han bliver helbredt af Jesus – og på den måde oplever han en overgang fra død til liv – allerede nu, og endda selv om det ikke er helt klart, hvor meget han tror på Jesus.

Jesus kan undertiden kalde mennesker for døde, selvom de biologisk set er spillevende. F.eks. siger han om dem, der ikke vil møde hans kærlighedsbudskab: ”Lad de døde begrave deres døde”. Han kan lade den fortabte søns fader sige: ”Denne min søn, som var død, er blevet levende”. Og på den anden side kan han tale om det evige liv som noget, der sprænger alle biologiske grænser. Senere i Johannesevangeliet siges det, at det evige liv er ”at kende dig og den, du sendte, Jesus Kristus”.

Bibelsk set må vi nok sige, at et menneske er dødt, når det ikke længere kan give og modtage kærlighed. Efter den målestok er ethvert menneske dødt i sig selv. Uden kærlighed er vi døde. Det er det *kristne*

døds-kriterium. Kærlighedens døds-kriterium fastholder os på, at der er en død midt i livet. Det er afstumpningen og tingsliggørelsen, som præger vores hverdag.

Men evangeliet – det glædelige budskab – er, at der midt i elendigheden kan opstå nyt liv. Det er præcist det, der sker i lignelsen om den fortabte søn. Den yngste søn levede en kummerlig tilværelse i det fremmede. Han var levende død. Men ved erindringen om faderen begynder hjemrejsen. Da sønnen kommer til bage, bliver han ikke ydmyget, men oprejst i kraft af faderens kærlighed. Og det afgørende sker: Faderens kys kommer før sønnens bod. ”For min søn her var død, men er blevet levende igen, han var fortabt, men er blevet fundet. Og tilføjes det: ”så gav de sig til at feste.

Lad os i dag fejre, at Jesus dømmes – ikke til straf og fortabelse - men til livet.

JN

Joh 16,16-22

Prædikenteksterne mellem påske og pinse er stærkt præget af Johannesevangeliet. For 14 dage siden – 1. s. e. Påske - var det Joh 20, som handler om Jesu tilsynskomst for disciplene. De sidder inden døre af frygt for jøderne. Men så viser Jesus sig for dem, og deres sorg bliver vendt til glæde. En central pointe i dagens tekst. Sidste søndag drejede det sig om den gode hyrde i Joh 10; fokus er her på Jesu selvhengivelse og kærlighed til mennesker. Og næste søndag handler det om talsmanden, der overbeviser verden om synd, 5. s. e påske er teksten igen hentet i Johannesevangeliet. Her er temaet bøn i Jesu navn; det er i øvrigt den tekst der følger lige efter dagens tekst. Og 6. s. e Påske har vi endnu en Johannestekst om talsmanden, og endelig er teksten til pinsedag også hentet fra Johannesevangeliet.

For de fleste af teksterne gælder det, at de ikke afspejler en fremadskridende fortælling; der er stort set ingen handling i dem. I stedet får vi nogle brudstykker af Jesu lange afskedstale til sine disciple. Det, der siges, har en meditativ karakter. Og det er lidt af en udfordring, når man skal bruge dem som prædikentekster.

I dagens tekst (3. s. e. Påske) skal man især lægge mærke til to forhold. Det ene er vekselvirkningen mellem fravær og nærvær. Det andet er forvandlingen fra sorg til glæde. *Vekselvirkningen mellem fravær og nærvær* præger stort set alle teksterne mellem påske og pinse. Jesus taler om sin forestående død. Han står for at skulle forlade sine venner og tilhængere. Og for dem lyder det som en dødsdømt kræftsyg patient eller aidspatient, der taler. Han forlader dem definitivt, så der er al grund til sorg. Men som vi netop kender fra andre menneskelige dødsfald: den syge og dødsdømte er i stand til at trøste. De fleste af os i dag henter trøst ved at se bagud: ”jeg har haft et godt liv, og jeg har delt det med jer, der nu lever tilbage. I vil fremover kunne leve af minderne”. – I denne tekst giver Jesus ikke de efterladte en trøst ved at se bagud, men fremad. De efterlattes sorg skal blive til glæde.

Dermed er vi ved den anden pointe: *forvandlingen fra sorg til glæde*. I dagens tekst fastholder Jesus over for disciplene: jeres situation i denne afskedens time *er* sorg, *er* smerte, *er* trængsel. Det må I se i øjnene. Her er ingen falsk trøst, kun de nøgne realiteter. Og grunden til denne fastholdelse er, at disse uomgængelige realiteter ikke er alt, vi har, for Jesu bortgang *forvandler* sorgen og smerte til glæde, netop forvandler og ikke udrydder eller nedtoner eller ”sætter en streg over”. Fødslen bruges her som et billede på denne forvandling fra skræmmende, uforståelig smerte til ubeskrivelig glæde.

Vi befinder os i en anden situation end de første disciple. Sagt på en anden måde: der er så at sige tre niveauer eller lag. Det første niveau handler om teksten i dens historiske situation. Vi befinder os før påske, og Jesus taler til disciplenes situation efter påske, som er mellemtid mellem hans død og hans opstandelse. Det andet niveau er evangelisten Johannes' tid. Han skriver efter påske og ser tilbage på tiden mellem påske og pinse. Endelig er der så det tredje niveau: Her drejer det sig om tekstens brug i nutiden.

Vores situation er altså en anden end disciplenes. Og alligevel kan vi godt genkende noget af det, de har oplevet. F.eks. kender vi til dilemmaet mellem afsked og gensyn i forhold til vore kære. Men i vores efter-påskelige tilværelse her 2000 år senere er spændingen mellem Kristi fravær og nærvær konkret og aktuel. Forladtheden fornemmer vi ikke som et kort øjeblik. Den har tværtimod bredt sig ud til en næsten permanent situation. Kristi nærvær i dag mangler substans og krop. Hvor er Han i dag? Hvordan er Han er? Hvor møder vi i dag den opstandne Herre?

Vi møder ham i nadveren. Og vi møder ham blandt de sultne, nøgne, fængslede og hjemløse. Og vi møder ham – forhåbentlig også i Ordet – i prædikenen.

Det befriende budskab er, at sorgen er blevet vendt til glæde. Læg i den forbindelse mærke til en enkelt detalje i teksten. Flere gange har Jesus sagt: Om en ”kort tid, så skal I se mig”, men til sidst hedder det: ”Også I sørger nu, men *jeg* skal se jer igen”. Der er sket et subjekt-skifte. Den afgørende pointe er ikke det logiske, at vi får ham at se. Nej pointen er, at *Han* ser os. Kristus ser *dig*, han som holder, holder ved, holder fast, holder ud (Geil).

Vi rører her ved noget centralt. Johannesevangeliet gør meget ud af at beskrive, hvordan mennesker søger og gerne vil se ham ansigt til ansigt. Men vægten ligger et andet sted, nemlig i, at Gud ser os. Gud søger os. Og han søger os så meget, at han sender sin Søn.

Det vigtigste af alt er det at være kendt af Gud – i betydningen at være set – at være elsket og accepteret som den, man er. Også når man er lille, svag og usikker, også når det hele smuldrer for én. Så er det godt at vide, at det er fra Gud og Kristus, vi får den værdighed og den identitet, som vi grundlæggende har brug for.

JN

Matt 28, 16-20

Den tekst, vi har hørt, kaldes skiftevis for missionsbefalingen og dåbsbefalingen. Hvad er så det rigtige? Der er både tale om en missionsbefaling og en dåbsbefaling. Men i virkeligheden også om noget mere. For i den græske grundtekst ligger vægten et tredje sted, nemlig på hovedverbet ”gøre til disciple”. Således forstået er der tale om en disciplebefaling.

Der er mange ting at sige om Matt 28. Her blot nogle få betragtninger over ordene ”Gå derfor hen”.

Gå. Hvad ligger der i det? Tidligere lagde man større vægt på at ”gå ud” end på at ”gøre til disciple”. Sat på spidsen: Jo længere væk, jo bedre. Det var stedet mere end opgaven, der bestemte, om man var missionær eller ej.

I 200 år har den kristne mission været præget af mission fra nord til syd. Og når man talte om ”ydre mission”, så regnede man som regel med en simpel overføring af det kristne budskab fra os til dem, men i dag er processen langt mere kompliceret. Det afgørende er menneskers modtagelse af evangeliet på deres egen måde. Den tidligere forståelse var i alt for høj grad præget af centrum-periferi-tænkningen. Kristendommen i de gamle kirker udgjorde centrum og herfra udsendte man missionærerne til periferien. I dag tænker man derimod polycentrisk. Det ene centrum er afløst af en mangfoldighed af centre. Og bevægelsen går i dag ikke kun fra nord til syd; den går i lige så høj grad fra syd til nord.

Mission som grænseoverskridelse handler altså ikke kun om geografi. ”Gå” betyder, at alle tænkelige grænser bliver overskredet: geografiske, sociale, kulturelle, etniske, kønsbestemte grænser. Kristen mission er nemlig det modsatte af uforanderlighed. Det er en bevægelse, og udgangspunktet for denne bevægelse er Jesu inkarnation, hans død på korset og hans opstandelse.

Dermed er vi fremme ved det andet lille ord ”derfor”. Lige forinden hedder det: ”Mig er givet al magt i himlen og på jorden”. Hvilken magt? Ofte forbinder vi ordet magt med tvang (og ufrihed). Men her betegner det noget andet, nemlig kærlighedens magt. Det drejer sig om at være under kærlighedens tvang.

Teologer i andre verdensdele gør opmærksom på, at kristen mission alt for ofte har været forbundet med en form for magt i betydningen tvang. F.eks. påpeger den japanske teolog Kosuke Koyama, hvordan kristendommen i dens vesterlandske skikkelse lider af et lærestolskompleks. Kristendommen taler til folk, men glemmer at lytte til dem, siger han. Mennesker er således blevet gjort til objekter for forkyndelse. Kristendommen har udviklet sig til en religion, hvis fremgangsmåde er præget af envejstrafik.

Men den form for kristendom afviger fra Kristus selv. Koyama understreger, at Jesus gav sig tid til at lytte til folk og han behandlede dem aldrig som objekter. Matt 28 er heller ikke en autorisation af envejstrafikken. Teksten er snarere en befaling til at gå ud, som Kristus gik ud. Det hedder ikke bare ”gå”, men ”gå derfor hen”, dvs. gå på grundlag Kristi liv og tjeneste, hans selvfornægtelse, hans håb, hans død og hans opstandelse. At gå som Kristus betyder ikke ensrettet færdsel, for han bruge meget intenst tovejstrafikken og i denne tovejstrak sammen med sit folk holdt han ikke på en forkørselsret. ”Menneskesønnen er ikke kommet for at lade sig tjene, men for selv at tjene og give sit liv som løsesum for mange”.

At være menneske er at leve i en tovejstrafik, og det at være guddommelig betyder at opgive sin forkørselsret for den anden parts skyld. Korstogsiden er et produkt af kristendommen, men kommer ikke fra Kristus selv. Kristendommen skal ikke udbredes på en triumferende og magtfulde måde, men dens udbredelse må være bestemt af den korsfæstedes livsholdning. Hvis de kristne har dette sind, vil folk lægge mærke til det. De vil spørge, hvad hemmeligheden er bag dette korsfæstede sind. Det er evangeliets udbredelse.

Luk 14,7-24

Som regel er det søndagens prædikentekst, der læses ved vores TFL-gudstjenester. I dag er det lidt anderledes. Vi har kun hørt sidste del af prædikenteksten; men til gengæld har jeg så læst videre i Lukasevangeliet. Det hænger sammen med, at prædikenteksten er en meget sammensat størrelse, som handler om flere forskellige ting. De tre lignelser, som vi nu har hørt, er derimod alle samlet omkring måltidsfællesskabet, der spiller en central rolle i Lukasevangeliet. I øvrigt er lignelsen om det store gæstebud prædikentekst 2. s. i Trinitatis.

Jeg vil gerne dele nogle få tanker med jer omkring de tre lignelser. Den *første lignelse* slutter med ordene: ”Enhver, som ophøjer sig selv, skal ydmyges, og enhver som ydmyger sig selv, skal ophøjes”. Et udsagn, Jesus bruger flere gange, bl.a. i lignelsen om farisæeren og tolderen i templet.

Meningen er næppe, at man skal ydmyge sig selv *for at* blive ophøjet. Ordet ”Ydmyghed” er et svært ord. Ofte bliver det forstået som udtryk for en selvudslettende holdning. Som om det skulle være særlig kristeligt.

”At ydmyge sig selv” er at opgive illusionen om sin egen guddommelighed og erkende, at ens opgave ligger i forhold til det andet menneske. ”At ophøjes” betyder ikke at blive hævet over de andre, men tværtimod at blive sat midt iblandt de andre. Som Kristus selv. Om ham skriver Paulus i Filipperbrevshymnen, at han havde Guds skikkelse, men gav afkald, tog en tjenerskikkelse på, ydmygede sig og blev lydige til døden. Jesus distancerede sig ikke fra de andre, men levede blandt dem og delte vilkår med de mindste og svageste.

Den *anden lignelse* rejser spørgsmålet om ”noget for noget” eller ”noget for intet”. ”Noget for noget” er en talemåde, der dækker over den erfaring, at vi i mange af livets forhold regner med en gengældelse. Hvis jeg giver dig en gave, så må jeg til gengæld regne med en gave fra dig. Det princip præger bl.a. de senere års toneangivende - men betænkelige – socialpolitik. Hvis vi skal hjælpe de svageste stillede, så må de også yde noget til gengæld.

Når vi holder en fest, er vi tilbøjelige til at invitere dem, vi har udbytte af at være sammen med. Det kan være familie, venner, arbejdskammerater eller forretningsforbindelser. Måske går vi det endda med den forventning, at de så vil invitere os en anden gang. Lige for lige. – Men Jesus bryder i lignelsen med det princip og siger, at du i stedet skal invitere fattige, vanføre, blinde og lamme.

Den *tredje lignelse* er den mest kendte. Den handler om det store gæstebud. Her omtales to slags gæster. De første afviser indbydelsen på grund af travlhed i forbindelse med arbejde og familie. Det er samfundets privilegerede. De har åbenbart en anden forståelse af værdighed end de andre gæster, nemlig de fattige, blinde og lamme. For de privilegerede ligger livets betydning i alle deres gøremål. De andre mangler status og værdighed set med samfundets øjne. Men de får til gengæld en ny værdighed i kraft af værtens invitation.

Der er altså forskel på den værdighed, man selv skal erhverve sig ved egne anstrengelser, og den værdighed, man får skænket. I Gudsriget og i kirken – men næppe samfundet som sådan – drejer det sig om en værdighed, man får skænket.

Lignelsen om det store gæstebud giver anledning til at spørge: Hvor foregår dette festmåltid? I himlen eller på jorden? Ud fra optakten til lignelsen – ”salig er den, som sidder til bords i Guds rige” - vil mange nok tænke på det kommende Gudsrige. Men pointen er, at mennesker allerede nu ser glimt af det rige. Allerede nu oplever de fattige den nye værdighed.

Netop sammenhængen mellem det himmelske og det jordiske er afgørende. Himlen har så at sige afsmittende virkning på tilværelsen her og nu. Hovedsagen i lignelsen er, at festsalen fyldes. Her er der plads til alle. Gæsterne vil udgøre en meget broget flok. Men så risikerer vi jo også at møde dem, vi ikke bryder os

om! Tænk blot på, hvem vi vil kunne risikere at komme i selskab med i Guds rige! – Bare tanken kan få indflydelse på nutiden, på vores samvær med hinanden.

Hvad mening er der derfor i at fedte for de stærke og tryne de svage? Hvad mening giver det, at uenige kristne frakender hinanden kristennavn? Hvad mening er der i at spare, når der skal penge på nødhjælpskontoen? Hvad mening er der i at kvalitetsopdele folk efter race, køn eller nationalitet, når vi alligevel skal blandes ved den store himmelske fest? Hvad skal vi sige, når vi møder det menneske, vi aldrig værdsatte her i livet?

Sagt på en anden måde: Kan det overhovedet blive et paradisisk samvær? Rart bliver det næppe med de antydede konfrontationer. Det kunne næsten få en til at opgive håbet om en evig fremtid. Eller også er man nødsaget til at lægge kursen om i det daglige.

Derfor er det vigtigt at tænke på Gudsrigets festmåltid. Tænk, hvis det så småt begyndte nu.

Kom, nu er alt rede. Lignelsens Herre indbyder os. Han skænker os værdighed, så vi kan være sammen som dem, vi er - uden at vores forskellighed opleves som en trussel, men tværtimod ses som en rigdom.

JN

Matt 18,23-35

I Præsteforeningens Blad er der hver uge en prædikenvejledning til søndagens tekst. For nylig fortalte Flemming Kloster Poulsen, en af præsterne i Randers, flg. tildragelse, som han havde oplevet ved en gudstjeneste: Vi var kommet til nadveren. I det samme kommer en midaldrende beruset kvinde ind og slingrede op gennem kirken til alteret, hvor jeg var i færd med at dele brød og vin ud. Hun stillede sig ind foran alteret ved siden af mig, jeg forsøgte at vifte hende væk, men kvinden lagde armen halvvejs om min skulder, åndede mig ind i hovedet og sagde hæst: ”Præst, jeg vil være med, og skal jeg sige dig hvorfor, det er fordi, at her kommer kærligheden før dommen”.

Flemming Koster Poulsen fortsætter: ”Bogstaveligt forstyrrede hun vores pæne og fredsommelige altergang, men hendes ene sætning blev dagens egentlige prædiken. Hun fik nemlig sagt det, som er hensigten og meningen med enhver gudstjeneste: her er et sted, hvor barmhjertighed og tilgivelse står over fordømmelse, straf, udelukkelse. Det gælder for enhver gældbunden tjener uanset stor eller lille gæld. Og det finder netop konkret udtryk, når vi sammen i fællesskab deler nadverens brød og vin” (Præsteforeningens Blad 2013, s. 922).

Kærligheden kommer før dommen. Det er lignelsens budskab, som vi let kommer til at overse, fordi vi hæfter os ved lignelsens slutning, hvor vi hører om tjenerens grumme skæbne. Men den stærkt moralske tone, som vi her møder, må ikke få os til at glemme det, som er Mattæusevangeliets anliggende. Jesus forkynder gang på gang nødvendigheden af ansvarlig handling som et tegn på ægte (autentisk) tro. Mattæus’ Jesus insisterer på, at det kristne liv ikke blot er et spørgsmål om gode intentioner; troen må omsættes i retfærdige og barmhjertige handlinger.

Den gæld, tjeneren får eftergivet af sin konge, er af samme størrelsesorden, som de beløb mange u-lande skylder væk i dag. Eller man kan komme til at tænke på størrelsen af USA’s gæld, som vi har hørt så meget om i de seneste uger. På Jesu tid svarede en talent til ca. 6000 daglønninger. Dvs. at tjeneren i lignelsen skyldte ca. 60 millioner daglønninger til kongen. Sammenlignet hermed er det småpenge, hvad den anden tjener skyldte.

Pointen i lignelsen er, at kongen eftergiver dette kæmpebeløb. Og vi lægger mærke til begrundelsen. Han fik ”medynk” med ham. Det er det samme udtryk, som vi finder i lignelsen om den barmhjertige samaritaner og i lignelsen om den fortabte søn. Vi lægger også mærke til, at det, der sker i lignelsen, har en parallel i Fadervors bøn. ”Forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere”. Meningen med den bøn er ikke, at Guds eftergivelse af vor skyld og gæld er betinget af, at vi eftergiver andre det, de skylder os. Nej, rækkefølgen er afgørende. Begrundelsen er Guds kærlighed, Guds medlidenhed, hans eftergivelse af vor skyld. Den skal føre til, at vi viser en lignende holdning over for vore medmennesker.

Lignelsen viser, at får man først eftergivet al den skyld, man har pådraget sig - uanset hvor stor den er – og går man lige derefter hen og griber sin nabo i struben for at kræve hans minimale gældspost til en selv indfriet, da betyder det, at man kun har hørt et tomt ord om syndernes forladelse, et ord som aldrig blev til virkelighed.

Helvede er det sted, hvor der ingen tilgivelse er. Hvor der ingen tilgivelse er, dér er menneskelivet ikke muligt. Det vil gå til grunde i had, ubarmhjertighed og hævn. Den gældbundne tjeners fejl og svigt er, at han ikke vil unde sin medtjener livet – for livet er kun i tilgivelsen og medfølelsen.

Evangeliet betyder skabelsen af et nyt fællesskab. Det er ikke et fællesskab, som består af de rene, pæne og gældfri. Men derimod et fællesskab af tilgivne syndere. I det fællesskab gælder: Som du selv er tilgivet, må du bære over med dit medmenneske. Når man selv har prøvet at få tilgivelse, så bliver det (forhåbentlig) en lille smule lettere at bære over med andre. I en af de salmer, vi synger i dag, hedder det ”Ligne vor Fader

ejegod, som sig af hjertet forbarmer”. Det er ikke nemt at ligne Vorherre på det punkt. Men det skal ikke få os til at opgive; man må øve sig i at leve med sin skyld og sin smerte og i ét dermed også bære over med andre menneskers skyld og fejl.

”Salige er de barmhjertige, for dem skal der vises barmhjertighed”. Sådan lyder en af saligprisningerne. Hvad betyder det? Det betyder at leve i barmhjertighedens rum. Thorkild Græsholt siger det på flg. måde i en af sine prædikener. ”Der, hvor Kristus er, bliver der (også) pludselig råd til at vise barmhjertighed, fordi man lever i barmhjertighedens rum, måler andre med barmhjertighed i stedet for lovens strengthed”.

Kærligheden kommer før dommen. Ja, kærligheden træder i stedet for dommen. Hævnen bliver erstattet af medlidenheden. Den gældbundne tjener ryger i fængslet. Men historien slutter ikke her. Eller rettere: Dermed slutter evangeliet ikke. Evangeliet er, at i det fængsel, hvor den gældbundne tjener sidder – hvor vi sidder – dér blev et bord dækket til os. Spis og drik alle heraf; det gives til jer, som har svigtet, jer som var tabte og dømt, til liv og til syndernes forladelse.

JN

Joh 8,42-51

Det er blevet sagt om den tekst, vi lige har hørt, at det er en af de hårdeste og mest uforsonlige tekster i hele kirkeåret. Det er i hvert fald en svær tekst. Grunden til, at den bruges her 3. s. i Fasten er nok beskyldningen mod Jesus for at være samaritaner og besat af en ond ånd. Det svarer til Beelzebulanklagen, som vi kender fra 1. tekstrække med fortællingen om en dæmonuddrivelse i Luk 11 – den fortælling, som jeg omtalte ved fællesforedraget i februar.

Mine refleksioner samler sig om tre punkter.

For det *første* et par ord om brug og misbrug af bibeltekster. Navnlig Jesu ord til jøderne om, at de har Djævelen til far, ”han som var en morder fra begyndelsen” vækker undren. Uanset hvad ordene betyder i den oprindelige sammenhæng, har de gjort stor skade op igennem historien. Kirken har ofte brugt dem til at diskriminere og forfølge jøderne.

Det er misbrug af teksten. Skal vi undgå den slags misbrug, må vi skelne mellem hvad teksten oprindelig betød, og hvordan den senere er blevet brugt. Har Jesus virkelig udtalt ordene, som de står? I så fald møder vi her en intolerant Jesus – et billede, der er svær at forene med billedet af ham som den, der prædiker fjendekærlighed og ikke-vold.

Efter min vurdering kan teksten bedst forklares ud fra den konflikt, som afspejler sig i Johannesevangeliet mellem de jøder, der tror på Jesus, og de jøder, der afviser ham. Flere steder i hører vi faktisk om, at de jøder som tror på Kristus (disciplene), vil blive udelukket af synagogen, Ikke nok med det. Et af stederne siger Jesus, at disciplene vil blive slået ihjel af dem, som derved mener at tjene Gud (16,2). Hvis denne konflikt er baggrunden for udsagnet, så ser vi her, hvordan en mindretalsgruppe, de Kristustroende jøder, hævder, at de andre jøder, flertallet, har djævelen til far. Det kan forklares historisk, men det berettiger ikke kirken, der senere udgjorde flertallet, til at bruge ordene mod den nye minoritet: jøderne i middelalderen og nyere tid. Her er der brug for *ansvarlig bibellæsning*. Bibelens tekster må aldrig bruges til at udradere de andre med.

For det *andet*: Hvis vi skal forstå tekstens anliggende, bliver vi nødt til at se den i den større sammenhæng i Joh 8. Tidligere i kapitlet hører vi Jesus sige til de jøder, der var kommet til tro på ham. ”Hvis I bliver i mine ord, er I sandelig mine disciple, og I skal lære sandheden at kende og sandheden skal gøre frie” (v.31-32). Men de henviser til, at de er Abrahams efterkommere. De har så at sige deres slægtstavle i orden og derfor mener de, at de både har liv og frihed. Jesus går ind på tankegangen, men rejser samtidig spørgsmålet om, hvordan de forvalter deres arv, deres tradition. Hvis I er Abrahams børn skal det vise sig ved, at I gør hans gerninger. Men hedder det så – lige før dagens prædikenteksten – ”Men nu vil I have mig slået ihjel, et menneske, som har sagt jer sandheden, som jeg har hørt fra Gud. Sådan gjorde Abraham ikke” (v. 40). Derfor kan de ikke kaldes Abrahams børn eller Guds børn, men Djævelens børn.

Hele dette kapitel er gennemsyret af konflikten mellem sandhed og løgn, mellem liv og død. Og i teksten fremtræder jøderne som folk, der stræber Jesus efter livet. Ja kapitlet slutter med bemærkningen om, at de vil stene ham. – Men det berettiger som nævnt ikke til, at vi senere kan bruge Bibelteksten til at slå jøderne oven i hovedet med.

I den forbindelse er det tankevækkende, at kapitel 8 begynder med fortællingen om kvinden, der var grebet i hor. Vi hører her, at de skriftkloge og farisæerne vil stene kvinden, men Jesus sætter hende i frihed. Konflikten mellem ham og dem drejer sig om tolkningen af loven. Hvordan kan Jesus bryde de skriftkloges autoritet som lov-fortolkere. Det kan han ved at sætte livets praksis – som er lovens egentlige hensigt – op imod dødens praksis. Derfor sætter han kvinden i frihed.

Det *tredje* og sidste, jeg vil pege på, er forståelsen af sandheden. En af de fejl, vi ofte begår, er at opfatte sandheden som en dogmatisk læresætning, som noget afsluttet. Men sandheden er i Johannesevangeliet ikke en doktrin, men en person. Sandheden er Kristus selv. Og som det hedder kort før teksten til i dag: Sønnen skal frigøre jer.

Sandheden er ikke korrekthed, men liv og kærlighed. Den er ikke en knippel, man kan bruge til at slå andre med. Den, der vil slå andre med sandheden, har ikke sandheden, men kun sit eget had og sine egne urene tanker som våben. Sandheden gør fri, den lægger ikke folk i lænker, den indsnævrer ikke. Sandheden tager byrder på sig. Den, der lægger byrder på andre, pålægger dem menneskers krav og forlangender. Den opgave, Kristus giver, kendetegnes derimod ved, at byrderne bliver lettere.

Som sagt beskyldes Jesus i slutningen af teksten for at være besat af en ond ånd. På den måde søger jøderne at dæmonisere ham. Og det er jo absolut ikke velment. Sådan kan vi også dæmonisere hinanden. Når dæmoniseringen begynder, så øges også hadet og volden, idet fjenden først bliver til et "u-menneske", så bliver han "rød", en "gul rotte" eller en "sort nigger", en "terrorist" eller en "djævelsk kapitalist". Hadet gør fjenden til en djævel. Først bliver han dræbt ved hjælp af ord og billeder. Senere følger likvideringen.

Men hadet fortærer ikke blot fjenden; det fortærer også en selv. Vi bliver præget i modstanderens billede. I gengældelsens onde og dæmoniske cirkel, bliver mennesket selv til en fjende, et djævelens barn.

Interessant nok beskyldes Jesus også for at være samaritaner. Vi står her ved et paradoks. For modstanderne/jøderne var det et skældsord, men ikke for Jesus. I NT skildres samaritanerne positivt. Det gælder f.eks. den samaritanske kvinde og det gælder den barmhjertige samaritaner. Faktisk kan Jesus ses som den barmhjertige samaritaner. I ham er sandheden og kærligheden forenet. Hos ham er sandheden ikke et skjold, der skal beskytte mod de andre. Hos ham er sandheden ikke en mur, men en vej, den er en bro. At forkynde sandheden vil sige at gå over broen til de andre mennesker – også dem vi plejer at betragte som fjender.

Joh 21,15-19 og Joh 20,19-23

Fortællingen om Jesu møde med Peter ved Genesaret sø er prædikentekst til i morgen. Den anden tekst, som vi har hørt er hentet fra John 20, og det er første del af prædikenteksten til 1. tekstrække. Jeg har læst dem begge, fordi de tilsammen belyser situationen efter påske.

De to fortællinger indgår i Hans Anker Jørgensens salme, ”Hvad er det at møde den opstandne mester i live igen” – den salme, som vi lige har sunget. Det er en smuk poetisk beskrivelse, I det følgende vil jeg sige lidt om de to fortællinger i en anden meget mere forenklet – og kedelig - form.

Joh 20 handler om håbets vendepunkt. Her har vi et stærkt vidnesbyrd om, hvordan der opstår et nyt håb midt i en håbløs situation. Den dag var disciplenes situation præget af en stærk pessimisme og håbløshed. Derfor sad de nu og gemte sig bag lukkede døre. Men der er netop disse bange, tvivlende og frustrerede disciple, som Jesus sender ud i verden, for at de skal vidne om det uforståelige, ja ligefrem utrolige, som var sket samme morgen: at Jesus havde sprængt dødens og vor forstands grænser. At opstandelsen fra de døde var en virkelighed.

Jesus sendte altså ikke disciplene ud for at vidne om deres egen tro eller fortræffelighed. Den var ingenting værd. Angst, tvivl og frustration var, hvad de havde at fortælle om sig selv. Og det er jo ikke så overbevisende. Nej, Jesus udsendte disciplene for at fortælle om opstandelsens realitet, altså for at viden om en virkelighed, der lå uden for dem selv. Disciplene får en ny selvforståelse, en ny identitet, og det er opstandelsen.

Fortællingen viser, at opstandelsen betyder genoprettelsen af det brudte fællesskab. ”Fred” betyder heling af det brudte forhold til Gud og til medmennesket. Fordi Herren er opstået, hersker kærligheden dér, hvor frygten og ængstelsen tidligere herskede. De første kristne fik mod til at komme frem af deres skjul. De fik frimodighed til at fortælle, hvordan den korsfæstede havde besejret alle de kræfter, der ødelægger livet, besejret dem ved hjælp af et våben der er stærkere end alle verdens våben: kærlighedens våben.

Den anden fortælling i Joh 21 viser på samme måde, at opstandelse betyder heling af det brudte. Når Jesus tre gange spørger Peter, om han elsker ham, er der ingen tvivl om, at det skal ses i lyset af de tre gange, Peter har fornægtet ham i forbindelse med korsfæstelsen.

Egentlig skulle man tro, at et af de store spørgsmål i menigheden efter påske ville være: hvad gør vi med Peter? De havde alle tabt modet og var løbet deres vej, men der var kun én, der åbenlyst havde fornægtet Jesus, ja bandet på, at han aldrig havde kendt ham. Kan man nu bag efter have tillid til en mand, der svigtede totalt, da det gjaldt? En ledende stilling i menigheden kan han da i hvert fald ikke få, og vil da sikkert også frabede sig! Ikke desto mindre bliver Peter fuldt ud genindsat som kirkens leder, men som et nyt menneske, der en gang for alle er sat på plads. Og her er vi så ved selve pointen i dagens evangelium: Gud tilgiver helt og genopretter helt.

Fortællingen om Jesus og Peter er en af de mest opløftende fortællinger, der findes: Gud har bygget sin kirke på et u-perfekt menneske. Det er dette fejlbarlige og genkendelige menneske, som bliver udpeget til at følge Jesus. Vi ser her, at kirken er bygget på mennesker med fejl og mangler og bitterhed og trods, og at vi alle sammen har fundet nåde for Gud.

Dietrich Bonhoeffers skriver følgende i sin bog ”Fællesliv”, der er blevet nyoversat til dansk, og som udkom for et par uger: ”Det fromme fællesskab tillader ingen at være synder. Derfor må enhver skjule sine synder for sig og for fællesskabet. Vi må ikke være syndere. Det er ikke til at forestille sig mange kristnes forfærdelse, hvis på et tidspunkt en virkelig synder forvildede sig ind blandt de fromme. Derfor forbliver vi alene med vore synder, i løggen og hykleriet; for vi er nu engang syndere” (s. 103). Men det afgørende er –

siger Bonhoeffer: "Gud er kommet til dig for at gøre synderen salig...Han vil se dig, som du er og Han vil være dig nådig" (s.104).

Kirken består af u-perfekte mennesker. Men det er ikke nogen forhindring for Gud. Snarere tværtimod. Guds vælger at forkynde sit glædelige budskab ved hjælp af svage og u-perfekte mennesker. Påske betyder tilgivelse, og tilgivelse betyder genoprettelse og ny begyndelse.

God påske.

JN

Luk 7,36-50

Evangeliet handler om, at Gud sætter pris på de prisgivne. Centrum i Jesu forkyndelse er proklamationen af godt nyt til fattige og andre udstødte. Det betyder, at en stor gruppe mennesker hentes ud fra skyggen. De bliver synliggjort. Ud af skyggerne, fra deres usynlige og oversete tilværelse, myldrer disse mennesker frem. Dertil kommer, at det ofte er hos disse mennesker, at de ægte kærlighedshandlinger opstår. Det er her, vi møder udfordringen til nytænkning. Det er her, vi lærer om en ny handling og en ny holdning. Det kan bl.a. illustreres gennem denne fortælling om ”synderinden, der salver Jesu fødder. Der er især tre ting, jeg vil fremhæve i denne sammenhæng. a) om at se mennesket, b) opgør med etikettesygen, c) tro som kærlighedens hengivelse.

For det første viser historien betydningen af at *se det konkrete menneske*, Fortællingen er et eksempel på den nye og anderledes holdning, Jesus viser over for en række mennesker. Her sker der ikke blot det, at Jesus tilgiver kvinden for hendes liv. Hvis det var alt, hvad der var at sige om fortællingen, ville det blot være en understregning af det værdimønster, farisæeren repræsenterer, jf. hans bemærkning ”Hvis den mand var profet, ville han vide, hvad slags kvinde det er som rører ved ham, at hun er synderinde” (7,39). I farisæerens øjne er de seksuelle synder ekstra farlige og kvinden derfor ekstra syndig. Farisæeren udtrykker et *én-*dimensionalt syn på mennesket: Denne kvinde er *bare* synder og ikke noget mere. Dermed befæstes farisæeren i sin rolle som retfærdig, dvs. som en, der ikke har noget at gøre med syndere og udstødte.

Synderinden der salver Jesu fødder blev af de fleste betragtet som ”uren” og ”udenforstående”. Hvordan den slags mennesker er, det ”ved man jo”. Simon mener, at hun ved sin handling forurener hans hus, for hun bringer skam over et rent område. Og hvad værre er, så afslører hun også at Jesus ikke kan være profet. *Hvis* et menneske er af den slags, hvis vi giver det en bestemt etikette, så kan vi aldrig se eller høre det. Da er det ikke længere et menneske, men kun et ”tilfælde”, et ”problem”, et ”objekt”.

Jesus gør op med hele denne tankegang. Han indfører en ny målestok ved at stille spørgsmålet: Hvem viser kærlighed? I det konkrete tilfælde er det ikke farisæeren, men kvinden. Kvinden har altså flere sider. Hun er ikke kun synder, men også et menneske, der viser kærlighed, en kærlighed der afspejler Guds egen handling. Herved rokker Jesus ved selve samfundsstrukturen, skellet mellem retfærdige og syndere. Der sættes spørgsmålstegn ved det gamle værdimønster, som bygger på retfærdighed, renhed og lovoverholdelse.

Det drejer sig med andre ord om at ”se” det konkrete mennesket. Det afgørende spørgsmål er, *hvad* vi ser. Det, vi ser, afhænger af de briller, vi ser med. Er det kritiske briller, ligegyldige briller, eller måske endda fjendskabens briller? Hvis vi giver os tid og ser på det andet menneske med overbærenhedens, forståelsens og kærlighedens briller, ser vi noget andet.

Evangelierne viser, at Jesus så mennesker med kærlighedens briller. Han mødte de fattige, foragtede og udstødte med en kærlighed og en medlidenhed, der fik disse mennesker til at opleve en forvandling. De gik så at sige over fra døden til livet. Indholdet af den aronitiske velsignelse blev på en måde virkeliggjort for dem. Herren velsigne dig og bevare. Herren lade sit ansigt lyse over dig og være dig nådig. Herren løfte sit åsyn over dig og give dig fred. Der, hvor Guds kærligheds ansigt lyser over mennesker, dér er livet fuld af nåde og sandhed.

For det andet, så ligger der i denne historie et incitament til *at bryde med ”etikette”-sygen*, dvs. ethvert forsøg på at sætte folk i bås og sortere dem efter forudfattede meninger. Mennesker er altid mere end blot et biologisk væsen. Det er en helhed af krop, sjæl og ånd. Hvordan skal man (da) møde det konkrete menneske. En diakoniforsker peger på nogle konkrete retningslinjer for mødet med det andet menneske: Det første punkt: se mennesket. Det andet punkt: lyt til mennesket, herunder også til dets kropssprog. Det tredje punkt: opgiv ”etikette-sygen” og generaliseringerne. Og endelig det fjerde punkt: se, lyt og acceptér mennesket.

For det tredje udtrykker fortællingen, at *tro må ses som kærlighedens hengivelse*. Over for hinanden står de to typer: ”Farisæeren” og ”synderinden” – vi kender dem begge to, måske endda fra os selv, som to forskellige sider af vores væsen. Farisæeren Simon er korrekt, men ikke hjertelig, han er afmålt i sit væsen, distanceret, køligt vurderende. Og kvinden: hans modpol, følelserne strømmer ud af hende. Hun giver sig hen i stedet for at tænke sig om og ”være fornuftig”. De fleste af os har nok en tilbøjelighed til at vise Simon-siden frem. Vi føler os mest trygge, når der er orden i sagerne, når det går fornuftigt til, og vi vogter (som Simon) over hinanden, fordi vi vogter over os selv. Og mennesker, der opfører sig overstrømmende og uhæmmet, som kvinden i fortællingen her, bliver vi let utrygge ved. Ens tilværelse bliver let noget meget rodet, hvis vi lader den side, kvinden viser, komme uhæmmet frem. Det forbeholdne er en forsvarsholdning, og hvis vi opgiver det forsvar, bliver vi klart nok mere sårbare – og vi får noget at fælde tårer over. Men måske bliver det hele også mere levende, mere nærværende.

Jesus tager kvinden til sig ved at tage imod hendes udtryk for hengivenhed, hendes udtryk for tak. Han beskytter kvinden mod den tavse fordømmelse, og han siger til hende: Dine synder er dig forladt. Og: Din tro har frelst dig, gå bort med fred.

Hendes *tro*. Hvad mon han har ment med det? Simon ville sikkert mene, at hvis der skulle tales om tro, så måtte det gælde en, der som han selv havde sit på det tørre, og ikke kvinden, for han kunne sikkert med stor rutine formulere sin tro i klare begreber og med masser af skrifthenvisninger.

Men kvindens tro bliver fremhævet, fordi det er en tro i handling. Hun viser sin hengivenhed. Troen får her en konkret og kropslig karakter. Den er ikke bare noget luftigt noget. Kvinden gjorde det, hun kunne: hun udtrykte sig gennem sine tårer, sin salve og sine kærtegn. Og Jesus sagde: Din tro har frelst dig. Det afgørende er at være nærværende – akkurat som kvinden. Jesus tilgivelse sætter hende i frihed. Hendes tro udtrykker sig som hengivende og kærlig handling. Tro er hengivelse – til Gud og til medmennesket.

JN

Joh 1,35-51

Fornylig udkom bogen "Mit livs øjeblik" som indeholder 50 kendte danskeres beretninger om en begivenhed, der satte gang i livet: den afgørende hændelse, som gjorde den interviewede person bevidst om sig selv og hans eller hendes muligheder. Af særlig interesse er de tilfælde, hvor det er mødet med et andet menneske, som får grundlæggende betydning, ja som kommer til at præge hele ens liv.

Man fristes til at sammenligne med det, der sker i dagens tekst, der handler om de første disciples møde med Jesus – det drejer sig om deres kaldelse. Der er her en pointe, som ikke kommer frem i den autoriserede danske oversættelse. Det første, som Jesus iflg. Johannesevangeliet siger, er ordene "Hvad vil I?" Sådan står der i den autoriserede oversættelse, men det er ikke nogen helt dækkende gengivelse af det, som står i grundteksten. Direkte oversat hedder det: "Hvad søger I?" Og det er da også den oversættelse, som blev valgt i 1948-udgaven.

Det er efter mit skøn ikke en ubetydelig detalje, for Johannesevangeliet handler om menneskets søgen efter et eller andet. De søger en sammenhæng, Et fællesskab. Et sted, hvor de kan finde Gud og sig selv. Kort og godt: De søger en mening med livet. Og hele evangeliet går ud på at vise, hvordan Jesus er en opfyldelse af det, mennesker søger. Men det sker ofte, at han opfylder det på en anden måde, end de lige havde tænkt sig.

På spørgsmålet, "hvad søger I?" svarer de to første disciple "Rabbi, hvor bor du", og Jesus siger derefter "Kom og se", hvorefter de går med og ser, hvor han bor, og de bliver hos ham den dag.

Nu er ordet "bor" heller ikke den bedste gengivelse af det græske. For det drejer sig ikke om Jesu bopæl. Faktisk bruges der i grundteksten et ord, der måske bedre kan oversættes ved "blive". Og under alle omstændigheder er der en forbindelse til det centrale udsagn i Johannesprologen "Ordet blev kød og tog bolig iblandt os", egentlig står der "slog sit telt op iblandt os". Jesus bor ikke et bestemt sted. Et telt er flytbart. Hovedsagen er, at Jesus er hos os mennesker. Og det at være discipel er at være dér, hvor han er. Jesus er midt i livet, og midt i livet er måske ikke lige der, hvor vi venter det. Det kan også være i periferien.

Man skal lægge mærke til, at det er udsagnsordene, der giver dagens evangelium dynamik. Søge, finde, kom og se, blive, og så det at fortælle videre, at dele sin troserfaring med andre mennesker.

Der er i disse år et stort fokus på oplevelser og erfaringer. Vi er i stigende grad blevet optaget af selvudvikling. Nu er erfaring ikke noget man skal kimse af. Men det kan let blive til en erfaringsfundamentalisme. Ingen erfaringer skal på forhånd være forbudte eller tabubelagte. Men alle erfaringer må prøves i en større sammenhæng og må i sidste instans måles på, om de tjener fællesskabet med mennesket og lovpriser Gud.

Interessen for oplevelser og erfaringer kender vi også fra bestemte former for kristendom. Tidligere talte man om oplevelseskristendom, og man kunne møde en omvendelsesforkyndelse, som lagde vægt på, hvornår det afgørende sker. Der var også en særlig sprogbrug knyttet til den slags kristendom.

Men Gud har mange veje til mennesker, og hvornår det helt afgørende skete, kan mange ikke sige. Hvornår skete det f.eks. for Peter? Skete det her på den måde, som Johannes fortæller, eller skete det ved fiskefangsten, som Lukas fortæller, eller skete det ved Kæsarea Filippi, som Markus fortæller. Eller skete det ved opstandelsen? Det kan vi ikke svare på. Det afgørende er, at Jesus mødte Peter og greb ind i hans liv. Strengt taget, er der så ikke noget befriende ved, at vi kan se væk fra alle konstateringer af afgørende oplevelser hos os selv og i stedet se på Jesus alene? "I har ikke udvalgt mig, men jeg har udvalgt jer", siger Jesus senere i Johannesevangeliet. Det var faktisk aldrig os, der fandt Gud, selv om det kunne se sådan ud udadtil, men altid ham, der fandt os.

Kaldelsen af de første disciple er knyttet sammen med en slags trosbekendelser. Vi får forskellige bud på, hvem Jesus er. Der er ikke mindre end syv bud på Jesu identitet, bl.a.: Guds lam, Mester, Messias, Josefs søn, Guds søn, Israels konge og Menneskesønnen. Men ingen af titlerne giver en udtømmende beskrivelse af hvem Jesus er. Han er altid mere end det, som vi i øvrigt kan sige om ham. ”Kom og se” hedder det i svaret til de to første disciple. Det er det samme, den samaritanske kvinde siger til sine bysbørn i kap. 4.

Kom og se. Det at se spiller en særlig rolle i Johannesevangeliet. Dagens evangelium kulminerer med Jesu ord til Natanael. Jesus siger: I skal få større ting at se. Og han fortsætter ”I skal se himlen åben, og Guds engle stige op og ned over Menneskesønnen”. To ting skal her bemærkes.

Det er kulminationen på dagens evangelium, og det er især værd at bemærke to ting: For det første hentydes der her til fortællingen om Jakobsstigen i Gammel Testamente. Den handler om mødet mellem det guddommelige og det menneskelige. Pointen i fortællingen er, at det møde er bundet til et bestemt sted. I Johannesevangeliet er pointen en anden: mødet er ikke længere bundet til et bestemt sted. Nu bor Jesus alle steder. Efter inkarnationen sker mødet der, hvor vi er, hvor det så end er. Det sker, hvor vi bliver set. Det sker, hvor vi lytter, dvs. i mødet med evangeliet. For mødet med Jesus var og er mødet med Gud.

For det andet er det en pointe i Johannesevangeliet, at himlen åbnes. Læg mærke til en anden detalje. Englene stiger ikke ned og op, men op og ned. På den måde understreger Johannes, at mens inkarnationen som forudsætning for frelsen bevæger sig oppefra og ned, så er korsdøden – hvor frelsen virkeliggøres – en bevægelse nedefra og op. Ved Jesu død på korset åbnes vejen til himlen. Det er den grundlæggende frelsesbegivenhed.

Johannesevangeliet er fortællingen om, hvordan mennesker søger Gud. Men det afgørende budskab er, at Gud søger mennesket. Menneskers søgen efter en dybere dimension, sandheden eller det guddommelige er et centralt tema i religionsmødet. Det særlige ved kristendommen er, at Gud forstås som en aktivt søgende Gud. Han søger det så intenst, at han sender sin egen Søn til os mennesker.

Matt 11,25-30

En del prædikentekster i november handler om de sidste tider og om dom, et noget dystert perspektiv. Set i det lys synes denne tekst til sidste søndag i kirkeåret at være lettere at gå til. Her er en invitation til alle trætte og udslidte om at finde hvile hos Jesus.

Umiddelbart lyder det smukt, men ved nærmere eftersyn er det måske alligevel ikke så enkelt. For i begyndelsen af teksten får vi at vide, at det, Gud har at sige, er skjult for de vise og forstandige; til gengæld er det åbenbaret for de umyndige. I en verden, som beundrer de skarpe hjerner, og hvor det ligefrem kan være socialt stigmatiserende at være forældre til et barn, der ikke er maksimalt fungerende med hensyn til hjernekapacitet, er det måske sværere at forstå Jesu ord om, at Faderen har åbenbaret sin vilje og sit evangelium for de dumme og umyndige, og at han har skjult det for de forstandige. Vi giver Nobelpriser til de kloge hoveder, mens mennesker med Downs syndrom end ikke undes livet.

Der er her tale om det samme paradoks som i saligprisningerne. Det er ikke de rige og privilegerede, som prises salige, men de fattige og uglesete. Salige er de mislykkede.

Som TFL-kursist kan man måske synes, at det er lidt underligt. Her går I på et kursus i tre år for at blive klogere på teologi og kristendom, og så fortæller denne tekst tilsyneladende noget andet: Gud har valgt at give sig til kende for dem uden særlig uddannelse, de umyndige. Har det hele så været forgæves? Er der måske en chance for tilbagebetaling af kursusgebyret?

Det er i den sammenhæng vigtigt at skelne mellem viden og visdom. Med en omskrivning af nogle ord fra kærlighedens højsang kan vi sige: Selvom jeg ejede alverdens viden, men ikke havde visdom, er jeg ingenting. Viden kan rummes i kolde hjerne, men visdom findes kun i varme hjerter. Visdom findes hos mennesker, der har indsigt i livet og i kærligheden til det. Det virker, som om vi i det moderne samfund har masser viden – måske også masser af teologisk viden – men for lidt visdom.

Dermed er ikke sagt, at kristendommen priser uforstand som sådan. Men kristendommen pointerer evnen til at tro uden at vide, evnen til at have tillid. Samtidig giver evangeliet de mennesker, som vi normalt begavede ofte overser eller måske ringeagter, en helt særlig status i Guds øjne. Gud tilsiger dem den værdighed og den kærlighed, som vi andre skylder at vise dem og alle andre mennesker. Alle er velkomne hos Jesus. Han skænker hvile og værdighed til alle uden undtagelse.

Dagens tekst er en hjertetekst. Den taler nemlig ind i alt det, som vi hver især slider os trætte af og bærer på. Og fordi vi mødes netop der, vækker den både sorg og kærlighed. Det er også det, som gør teksten velegnet som prædikentekst til sidste søndag i kirkeåret. Det kan være så mange ting, der i årets løb er blevet oplevet som byrder. Det kan være stress og overarbejde, men det kan også være arbejdsløshed. Det kan være ensomhed, sygdom eller savn. Det kan være chikanerier og overgreb. Alle de byrder, som kan bekæmpes, skal naturligvis bekæmpes. Men nogle af tingene bliver vi nødt til at bære – undtagen livet selv, for det bærer og begrunder Gud.

Tager Jesus bekymringerne fra os? Tager han alt det på sig, som tynger os? Nej, det er ikke det, der siges. Tværtimod vil han lægge endnu et åg på os, kærlighedens åg eller byrde. En af de mest karakteristiske formaninger i Paulus' breve er ordene i Galaterbrevet (6,2): "Bær hinandens byrder, således opfylder I Kristi lov". Sætningen er en slags grundlov for det kristne fællesskab. Menigheden udgør det fællesskab, hvor man bærer hinandens byrder. Dets grundlag er Jesu liv og forkyndelse. Mattæus har tidligere fortalt, hvordan Jesus i ord og handling solidariserede sig med de forhulede og vanrøgtede folkeskarer (9,36), og nu hedder det, at han gav et løfte om hvile til "alle I som slider jer trætte og bærer tunge byrder". På samme måde er det menighedens opgave at træde i brechen for de udslidte og tungt belastede.

”Lær af mig” siger Jesus. Det drejer sig ikke om teoretisk viden. Men det drejer sig om at lære af Jesu livsholdning. Den beskrives med ordene: sagtomdig og ydmyg. Det er ord, som mange i dag har svært ved at forstå. Derfor har Den Nye Aftale valgt at gengive dem på en anden måde: ”Tag min byrde på jeres skuldre og lær af mig, for jeg er beskeden og tålmodig. Så får i ro i sjælen”. Andre, som er mere kirkevante kommer måske til at tænke på den milde Kristus, som vi kender fra Thorvaldsens berømte Kristus-figur i Københavns Domkirke.

Billedet af den milde Kristus er der for så vidt ikke noget i vejen med, men den milde Kristus er ikke det samme som den vege, passive, eftergivende Kristus. Ordet ”sagtomdig” er sjældent i NyTestamente. Det forekommer i saligprisninger: Salige er de sagtomdige, for de skal arve jorden. Og det forekommer i beskrivelsen af Jesus indtog i Jerusalem – i øvrigt er prædikentekst til næste søndag, første søndag i advent. ”Se din konge kommer til dig, sagtomdig, ridende på et æsel”. Han kommer ikke som en kriger på en stridshingst, men han kommer med fred. Det, vi her møder, er billedet af Jesus som den med-lidende, ikke-voldelige fredsmessias. Godhed, barmhjertighed og fredsstiftelse er de bærende værdier. Derfor er Jesu åg godt og hans byrde let.

JN

Matt 4,1-11

”Jeg går og gør orden i 10.000 ting/ som jeg mente tilhørte mig - /Midt i mit slid, ved et tankespring/sættes et dystert problem i sving/ Ejer jeg dem eller ej? / Sandheden ligger vel deromkring/ at ejer du mere end 8 ting/ så ejer *tingene dig*”. Sådan siger Piet Hein i et af sine gruk.

Det er en meget præcis beskrivelse af den situation, som vi alle befinder os i. Det at *eje* er blevet til en livsholdning. Livets mening bliver at beherske i hvert fald et stykke af virkeligheden, nemlig det stykke, som *jeg* ejer. I den livsholdning kan man også skimte en mistro over for andre mennesker: Jeg er kun tryk, hvis jeg ejer det, som jeg behøver, og altså ikke er afhængig af andre. – Over for den ejer-livsholdning står en anden livsholdning, nemlig den at *være*. Det drejer sig her om tillid, om åbenhed og om det at stille sig til rådighed.

Denne skelnen mellem at eje og at være skal ikke bruges til at nedvurdere de materielle behov, men til at rejse det grundlæggende spørgsmål: Hvad er det, der bestemmer vores tilværelse? Hvor er det, jeg har mit hjerte? Hvor har jeg mit engagement? Vi kan også sige, at det er spørgsmålet om ens Gud, jf. Luthers forklaring til det første bud i den store katekismus: ”Det, dit hjerte hænger ved, det du stoler på, det er egentlig din Gud”.

Modsætningen mellem at eje og at være får en særlig betydning her i fastetiden. I fortællingen om fristelsen i ørkenen handler det om de tre goder, brød, lykke og magt.

Den første fristelse handler om **brød**. Med brød tænkes der ikke kun på mad, men på alt det materielle. Det er materialismens spøgelse, der her dukker frem, det at man sætter det materielle over det åndelige, sætter penge over alt andet, produktion over trivsel. – Jesus afviser at gøre sten til brød. Han siger, at mennesket ikke lever af brød alene, men af hvert ord, der udgår af Guds mund. Bemærk i den forbindelse, at Guds ord ikke henviser til det enkelte bibelord, men til skaberordet. Meningen er, at Jesus ikke vil gøre brødet til sin herre, men kun spise det brød, Gud skænker. Med andre ord: Jesus vil leve af Guds hånd; hans livsholdning er netop at *være*, dvs. han lever i åbenhed over for det, Gud giver, og i åbenhed over for andre mennesker.

Den værende livsholdning er ikke livsfornægtende, men betyder en større åbenhed over for det, kroppen har brug for. Anderledes med ejer-livsholdningen, hvor man mener at kunne kontrollere livet, skalte og valte med det efter behag. Købe og sælge det i overensstemmelse med ens ønsker.

Den anden fristelse handler om **lykke**. Kort sagt: Det, vi her møder, er drømmen om lykke. De fleste mener, at det er umuligt at forbinde lykke og lidelse, ja lykkeprofeterne siger, at vi for enhver pris skal undgå lidelsen. Og det samme vil djævelen bilde Jesus ind. – Men den anden fristelse viser, at Jesus ikke kun er sand Gud, men også sandt menneske. Som menneske er Jesus først og fremmest sårbar. Der hvor vi mennesker stræber efter lykken og det guddommelige – fordi vi vil gøre os usårlige – dér går Kristus den modsatte vej. Fra at være Gud bliver han menneske, og det betyder konkret: bliver sårbar. Med Johannes Johansens ord: ”For at være menneske er at være til stede i en krop, der kan såres, bløde og dø”.

Den tredje fristelse handler om **magt**. Djævelen frister Jesus til at se tingene fra oven. Til at se, hvor små og betydningsløse mennesker er. Ved TFL-gudstjenesten for 4 uger var prædiketeksten forklarelsen på bjerget. Her blev det påpeget, at der er en sammenhæng mellem Forklarelsens bjerg og to andre bjerge: Fristelsens bjerg og Saligprisningernes bjerg. Ja, strengt taget er der i Mattæusevangeliet endnu et bjerg, nemlig Missionsbefalingens bjerg.

Mennesket har det med at blive bjergtaget. Det drages mod det himmelske, det guddommelige, mod magten. Og det er da også djævelens forslag til Jesus. Han vil give alle verdens herligheder til Jesus. Men Jesus svarer prompte ”Vig bort, Satan”. Senere bruger Jesus de samme ord over for Peter, da han foreslår, at Jesus

skal undgå lidelsen. Og Jesus føjer til: ”Du er mig til forargelse, for du sanser ikke, hvad Guds er, men kun, hvad menneskers er”. Her vendes der op og ned på tingene. Det menneskelige bliver til det sataniske, at sætte sig imod Guds vilje og at ville hindre lidelsen, Jesu lidelse. Og det guddommelige – ja det er det sandt menneskelige, nemlig at gå den vej, Menneskesønnen skal gå.

Jesus afviser fristelsen. Han afviser at se tingene fra oven. For ham er ethvert menneske uendelig meget værd, for han bruger en anden målestok end vi andre. Vi falder ofte for den djævelske fristelse og stræber efter den vej, der fører til magten, og da altid en magt på de andres bekostning.

Brød, lykke og magt – ingen af de tre ting er i sig selv skadelige. Men de bliver det, hvis vi krampagtigt fastholder dem for os selv. De er til for at *deles*. Først når det sker, bliver de til gavn, til velsignelse og til opbygning af fællesskabet.

For Jesus var det vigtigste spørgsmål ikke spørgsmålet om at eje, men om at være, dvs. dele med andre. Derfor blev han ikke i sin egen himmel. Da han var i guddomsskikkelse, gav han afkald og tog tjenerskikkelse på og blev mennesker lig. Derfor afviste han djævelens fristelse, gik ind i kampen for alt det, der fremmer livet, og imod alt det, der ødelægger det. Men det var en kamp, der kostede. Han blev forsmået, spottet og afvist - for til sidst at blive slået ihjel. Således gav han sit liv i kampen mod ondskaben. Han gav livet – af kærlighed til os – for at dele med os.

JN